

Co-funded by
the European Union

TRANSFORMING SCHOOLS INTO INCLUSIVEHUBS

WP2: State-of-the-art ja ekosysteemikartoitus

Yhteinen raportti ja suositukset

Valmistanut **CARDET**

31. tammikuuta 2024

Hanke on rahoitettu Euroopan komission tuella.

Tämä julkaisu heijastaa ainoastaan sen laatijan näkemyksiä, eikä komissio ole vastuussa julkaisuun sisältyvien tietojen mahdollisesta käytöstä.

Projektin tiedot:

Hankkeen nimi	A Whole School Approach to Transform Schools into Inclusive Hubs (Suom. Koko koulun kattava lähestymistapa koulujen muuttamiseksi osallistaviksi keskuksiksi)
Projektin lyhenne	Inclusive Hubs
Hankkeen numero	2022-1-FI01-KA220-SCH-000086160
Projektikoordinaattori	Åbo Akademi (Suomi)
Hankkeen yhteistyökumppanit	Närpiön kaupungin opetusvirasto (Suomi) CARDET (Kypros) Kehitysinstituutti (Kypros) KMOP Education & Innovation Hub (Kreikka) Right Challenge (Portugali)

Asiakirjan tiedot:

Asiakirjan otsikko	Yhteenvetoraportti
Asiakirjan tekijä	CARDET
Versio	2.0
Päivämäärä	31/1/ 2024

Sisällys

Sivu

1. Tiivistelmä	4
2. Johdanto	5
3. Tutkimusmenetelmät	5
4. Asiakirjatutkimuksen tulokset	6
4.1. Haasteita	6
4.2. Tarpeita	8
4.3. Kansalliset strategiat	11
4.4. Parhaiden käytäntöjen kokoelma	12
5. Kenttätutkimuksen tulokset	29
5.1. Väestötiedot	29
5.2. Erot isäntämaissa	30
5.3. Haasteita	31
5.4. Tarpeita	34
5.5. Hyvät käytännöt	35
6. Osallistavia keskittymiä koskeva toimintasuunnitelma	38
7. Johtopäätös	40
8. Viittaukset	41
9. Liitteet	1
9.1. Suostumuslomake	1
9.2. Kenttätutkimuksen kysymykset	1

1. Tiivistelmä

Tässä raportissa kuvataan maahanmuuttaja-/pakolaisoppilaiden sosiaalisen osallisuuden kehitystä Suomessa, Portugalissa, Kyproksella ja Kreikassa. Se on valmisteltu EU:n Erasmus+ -ohjelman osarahoittamassa Inclusive Hubs -hankkeessa, jossa on mukana kuusi kumppaniorganisaatiota Kyprokselta, Portugalista, Kreikasta ja Suomesta.

Hankkeen päätavoitteena on vähentää osallisuuden esteitä keskittymällä koulutukseen, kielten oppimiseen, kulttuuriseen sovitteeluun, terveyteen ja hyvinvointiin sekä muuttamalla koulut paikallisiksi osallistaviksi keskuksiksi. Erityistavoitteet ovat seuraavat:

- Kehitä näyttöön perustuva koko koulun ja yhteisön ohjelma 4 koulun muuttamiseksi osallistaviksi keskuksiksi.
- Kehitetään koulujen johtajien, opettajien, koulun henkilökunnan ja paikallisten toimijoiden valmiuksia tukea paremmin maahanmuuttajaoppilaiden osallistumista koulutusjärjestelmään ja yhteiskuntaan.
- Kehitetään maahanmuuttajaoppilaiden ja heidän perheidensä kielitaitoa, hyvinvointia ja selviytymiskykyä.
- Kehitetään maahanmuuttajavanhempien valmiuksia toimia kulttuurivälittäjinä ja tulkkeina paikallisissa kouluissa.

Hankkeen pääkohderyhmiä ovat kouluttajat ja asiantuntijat, koulut, maahanmuuttajat ja muut sidosryhmät. Hankkeen ensisijaiset tulokset ovat:

1. Huippumoderni raportti tutkimus- ja tarveanalyysin viitekehyksenä, joka ohjaa aineiston kehittämistä
2. Kouluttajille, asiantuntijoille, kouluille ja paikallisille toimijoille tarkoitettu opetussuunnitelma ja työkalupakki, johon sisältyy keskeisiä temaattisia moduuleja ja käytännön ohjeita maahanmuuttajien osallisuuden tukemiseksi
3. Valmiuksien kehittämisen ja täytäntöönpano-ohjelma, jolla kouluista tehdään osallistavia keskuksia kaikissa kumppanimaissa

Tämä yhteinen raportti on ensimmäisen työpaketin lopputulos, ja siinä esitetään yhteenveto Suomen, Kyproksen, Portugalin ja Kreikan kansallisten tutkimusraporttien tuloksista. Siinä keskitytään erityisesti haasteisiin ja tarpeisiin, nykyisiin politiikkoihin ja parhaisiin käytäntöihin, jotka koskevat maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden osallistamista, ja lopuksi esitetään keskeisiä suosituksia.

2. Johdanto

Viime vuosina Eurooppaan pakenevien muuttajien ja pakolaisten määrä on kasvanut dramaattisesti ja oli 1,14 miljoonaa vuonna 2021 ([Euroopan komissio, 2021](#)), minkä seurauksena kouluissa on paljon maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaita.

Kumppanimaat näyttävät isännöivän suurta määrää maahanmuuttaja- / pakolaisoppilaita kansallisissa kouluissa. Portugalissa lukuvuonna 2020-2021 ilmoitettiin 150 908 ulkomaalaista oppilasta, lähinnä Brasiliasta, erityisesti peruskoulutuksen ja alemman keskiasteen koulutuksen luokkaan ([DGEEC, 2022](#)). Kreikassa tarkkaa lukumäärää ei ole saatavilla, mutta suurin osa vuonna 2021 toisen asteen koulutukseen ilmoittautuneista oppilaista oli peräisin Euroopan unionin (EU) ulkopuolisista maista ([Kreikan tilastoviranomainen, 2022](#)). Suomessa 8,5 prosenttia väestöstä on ulkomaalaistaustaisia Itä-Euroopasta, Ukrainasta ja Pohjois-Afrikasta. Vuodesta 2015 lähtien maa on vastaanottanut turvapaikanhakijoita Lähi-idästä (Statista, 2022_& Tilastokeskus 2022 <https://www.stat.fi/en/publication/cl8n2djzw3b360cvz35t3up2r>). Kyproksella on taloudellisten maahanmuuttajien lisäksi suuri määrä turvapaikanhakijoita ja pakolaisia Lähi-idästä. Tilastot vuosilta 2020–2021 osoittavat, että 18,92% maahanmuuttaja-/pakolaisoppilaita on peruskouluissa, 18,64% kuntosaleilla ja 13,76% lyceumeissa, ja suurin osa tulee Syyriasta, Romaniasta, Bulgariasta, Georgiasta ja Kreikasta ([MOEC: n vuosikertomus, 2021](#)).

Koulutuksella on ratkaiseva merkitys maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden sujuvassa kotoutumisessa vastaanottaviin maihin ([Euroopan komissio, 2019](#)). Viime vuosina kumppanimaat ovat säättäneet lakeja suojellakseen oikeutta koulutukseen ja hyväksyneet politiikkoja ja käytäntöjä maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden tukemiseksi kouluissa. Näistä toimenpiteistä huolimatta, jotka esitellään myöhemmin tässä kertomuksessa, asiakirja- ja kenttätutkimuksissa korostetaan haasteita ja kiireellisiä tarpeita, joihin on vastattava kaikissa kumppanimaissa, mikä oikeuttaa osallistavia keskittyä koskevan hankkeen tarpeen.

3. Tutkimusmenetelmät

Inclusive Hubs -tutkimusmetodologia koostui kahdesta vaiheesta:

- a) Asiakirjatutkimus: kukin kumppanimaa teki lyhyen kirjallisuuskatsauksen maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden kouluopetukseen sisällyttämisen tilasta keskittyen haasteisiin, tarpeisiin, nykyisiin kansallisiin politiikkoihin ja parhaisiin käytäntöihin perus- ja keskiasteen koulutuksessa. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen (SLR) toteuttamisessa kumppanit käyttivät erilaisia sähköisiä tietokantoja, EU:n ja kansallisia virallisia raportteja ja julkisia konferensseja viimeisten 10 vuoden ajalta (2013–2023). Tutkimuskysymykset olivat:
 - Mikä on maahanmuuttajataustaisten oppilaiden sosiaalisen osallisuuden tila / uusin tekniikka paikallisissa kouluissa?
 - Mitkä ovat oppilaiden, opettajien ja kansallisten koulujen suurimmat haasteet maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden osallistamisen suhteen?
 - Mitkä ovat oppilaiden, opettajien ja kansallisten koulujen tärkeimmät tarpeet?
 - Mitä kansallisia politiikkoja on jo toteutettu koulujen osallisuuden osalta?
 - Mitä hyviä käytäntöjä on toteutettu osallisuuden edistämiseksi kouluissa?
- b) Kenttätutkimus: kukin kumppanimaa toteutti fokusryhmiä ja jakoi verkkokyselyitä maahanmuuttajaoppilaille, vanhemmille, opettajille ja paikallisille toimijoille. Osallistajat antoivat suostumuksensa tietojen käyttöön kirjallisella lomakkeella (*liite 1*). Fokusryhmä- ja

kyselykysymykset kattoivat samat aihealueet kuin asiakirjatutkimuksessa (haasteet, tarpeet, hyvät käytännöt), ja niissä selvitettiin myös koti - ja isäntämaiden koulujen välisiä eroja (liite 2).

4. Asiakirjatutkimuksen tulokset

Asiakirjatutkimuksen tulosten analysoinnissa käytetään temaattista lähestymistapaa, jonka avulla voidaan tunnistaa kumppanimaiden yhteiset haasteet ja tarpeet. Osion lopussa on kooste nykyisistä kansallisista strategioista ja parhaista käytännöistä kumppanimaakohtaisesti inspiraatiota varten.

4.1. Haasteita

Pöytätyöraporttien mukaan oppilaiden tärkeimmät haasteet ovat:

- **Kieli / viestintä.** Tämä on yhteinen haaste kaikissa kumppanimaissa. Jopa Portugalissa kieli on edelleen kotoutumisrajoite huolimatta siitä, että suurin osa maahanmuuttajista tulee portugalinkielisistä maista (Brasilia, PALOP) ja heidän äidinkieltensä on melko samanlainen kuin Portugalin portugali. Virallisen opetuskielen rajallinen osaaminen voi haitata oppilaiden kykyä kommunikoida ikätovereidensä ja opettajien kanssa. Yksi vuosi valmistavaa koulutusta Suomessa tai 2 vuotta kielitukea Kyproksella eivät näytä riittävän oppilaiden kielitarpeisiin.¹
- **Alhainen sitoutuminen / läsnäolo.** Kommunikaatioesteen vuoksi maahanmuuttajaoppilaille on vaikeuksia seurata oppimisprosessia tai osallistua koulun muihin aktiviteetteihin, mikä johtaa alhaiseen sitoutumiseen, suorituskykyyn ja/tai vähäiseen läsnäoloon. Osa oppilaista saapuu kesken lukuvuoden tai oppivelvollisuuden päättyessä vähäisellä aikaisemmalla koulutuksella, mikä vaikeuttaa entisestään koulun odotuksiin vastaamista. Portugalissa ja Kyproksella oppilaat saattavat toistaa arvosanoja tai osallistua todellista tasoaan alemmalle akateemiselle tasolle kielimuurin tai heikon luku- ja kirjoitustaidon vuoksi. Nämä ongelmat yhdessä maahanmuuttajien/pakolaisten suuren liikkuvuuden kanssa saattavat johtaa koulunkäynnin keskeyttämiseen, kuten Kyproksessa, Portugalissa ja Kreikassa.²
- **Syrjintä / sosiaalinen syrjäytyminen.** Kyproksella, Suomessa ja Portugalissa maahanmuuttajaoppilaiden/pakolaisten kulttuurierot (normit, koulutuskäytännöt, etnisyyt jne.) voivat johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen ja ikätovereidensä ja/tai opettajien syrjintään, mikä vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa ja akateemiseen edistymiseensä.
- **Stressi / trauma.** Maahanmuuttajaoppilaat / pakolaiset ovat saattaneet kokea stressiä tai traumoja kotimaassaan, kauttakulkumatkalla tai määränpäässä tai vanhempien menetyksen. Kyproksen, Kreikan ja Suomen koulutusjärjestelmistä puuttuu psykologinen tuki.

Opettajien suurimmat haasteet ovat:

- **Kieli- ja kulttuuriesteet.** Kyproksella, Kreikassa ja Suomessa opettajilla on kielimuurin vuoksi vaikeuksia olla vuorovaikutuksessa oppilaiden ja perheiden kanssa ja ymmärtää heidän

¹ Kyproksen koulutuksen tutkimus- ja arviointikeskuksen (CERE) suorittamien vuoden 2021 arviointitestien perusteella 91 prosentilta peruskoululaisista, joiden kielitaso oli lukuvuoden alussa alhaisempi kuin B1, vain 31 prosenttia onnistui saavuttamaan B1: n osallistuttuaan 2-vuotisiin kreikan oppitunteihin (Prodromou, 2022).

² Kyproksella koulunkäynnin keskeyttäneiden osuus pakolais- ja maahanmuuttajaoppilaiden keskuudessa on lähes kaksi kertaa suurempi kuin paikallisissa opiskelijoissa (UNHCR, 2019). Portugalissa keskeyttämisaste vuosina 2022–2023 oli alhaisempi kuin muina vuosina: 2,2 prosenttia peruskoulutuksessa; 1,4% 1. syklissä; 2,4% toisessa syklissä; 3% 3. syklissä; 8,4% keskiasteen koulutuksessa (DGEEC, 2022). Opiskelijat, joilla on roomalaiset syntyperät, toistavat huomattavasti todennäköisemmin arvosanoja ja keskeyttävät koulun (OCDE, 2022).

tarpeitaan. Kieli- ja kulttuurierot voivat myös johtaa väärinymmärryksiin ja syrjäytymistäipumukseen.

- **Koulutuksen ja tuen puute.** Tämä haaste mainitaan kaikkien kumppanimaiden raporteissa. Opettajat eivät ole hyvin valmistautuneita käsittelemään koulujen kasvavaa kulttuurista monimuotoisuutta, akateemisten tietojen ja kielitaidon eri tasoja sekä maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden mahdollisia traumoja. He saavat rajoitetusti osallistavaa ja kulttuurienvälistä koulutusta ennen tai tulevaisuudessa, eikä heillä ole räätälöityjä kaksikielisiä ja kulttuurisesti herkkiä resursseja käytettäväksi luokassa. Portugalissa ja Kyproksessa tarjolla oleva koulutus on enimmäkseen teoreettista ja vapaaehtoista riippuen opettajien halukkuudesta osallistua vapaa-aikaansa. Portugalin opettajien on maksettava koulutuksestaan.
- **Ajan puute.** Kyproksella, Suomessa ja Kreikassa opettajilla ei ole aikaa tutustua oppilaidensa taustoihin, tarjota yksilöllistä tukea ja vastata tiedon ja tarpeiden eri tasoihin. Heidän on investoitava henkilökohtaista aikaa käytettävissä olevan materiaalin säätämiseen. Aikarajan vuoksi kyproslaiset opettajat pyrkivät välttämään uusia menetelmiä, jotka voivat rajoittaa kieltä ja erilaisia akateemisia tasoja (kokemuksellinen oppiminen, luova työ, audiovisuaalinen materiaali, videot, PPT).
- **Yhteistyön puute.** Suomen raportissa mainitaan luokanopettajien, kielenopettajien ja valmistavan opetuksen opettajien yhteistyön puute.

Koululaitosten tärkeimmät haasteet ovat:

- **Virallisten osallistavien politiikkojen/strategioiden puute.** Vaikka kaikkien kumppanimaiden koulut ovat sitoutuneet osallisuuteen ja monimuotoisuuteen, ei ole olemassa virallisia politiikkoja, joilla tuettaisiin maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden järjestelmällistä ja ennakoivaa kotouttamisprosessia. Viralliset viranomaiset antavat perusohjeita (kuten opas lasten vastaanottamisesta ensimmäisinä kouluviikkoina Kyproksella), mutta osallistavan koulutuksen tosiasiallisessa toteuttamisessa on epä johdonmukaisuuksia ja epäselvyyksiä. Kyproksen ja Portugalin järjestelmistä puuttuu räätälöity seuranta- ja arviointijärjestelmä. Kyproksella ei ole virallista menettelyä siitä, miten uudet maahanmuuttajaoppilaat sijoitetaan luokkaan, mikä johtaa väärään sijoitukseen iän tai saatavuuden mukaan. Portugalissa osallisuus koskee pääasiassa erityisopetuksen oppilaita, kun taas osallisuuden edistämiseksi toteutettuja toimia ei arvioida järjestelmällisesti, mikä estää niiden toteuttamisen. Vaikka kaikilla opilla on oikeus maksuttomaan perusopetukseen kaikissa kumppanimaissa, kyproslaisilla kouluilla on vaikeuksia saada paljon turvapaikanhakijaoppilaita myöhäisten turvapaikkamenettelyjen vuoksi.
- **Resurssien ja rahoituksen puute.** Raporteissa mainitaan osallisuuden tukemiseen tarkoitetun rahoituksen ja resurssien rajallisuus tai olemassa olevien resurssien huono hallinnointi. Suomen ja Portugalin järjestelmissä kunnat vastaavat rahoituksen jakamisesta kouluissa, mikä johtaa yleensä eriarvoisuuteen (jotkut koulut, joissa on paljon maahanmuuttajia, saavat rajallisesti rahoitusta ja resursseja verrattuna kouluihin, joissa on vähemmän maahanmuuttajia). Tämä ei mahdollista investointeja infrastruktuuriin, tukipalvelujen tarjoamista vanhemmille (kieli- ja kulttuurivälittäjät, neuvonta- tai perehdytysohjelmat, ilmainen kuljetus, kääntäminen), ulkoista koulutusta tai joustavuutta erikoistuneiden opettajien ja opetusavustajien palkkaamisessa.

- **Sitoutumisen puute perheisiin.** Kielimuuri ja perheiden suuri liikkuvuus estävät kyproslaisia, suomalaisia ja kreikkalaisia kouluja osallistamasta maahanmuuttajaperheitä oppimisprosessiin ja muuhun koulun toimintaan.

Kaaviossa 1 esitetään yhteenveto asiakirjatutkimuksessa havaituista haasteista:

Kuva 1: Asiakirjatutkimuksessa havaitut haasteet

4.2. Tarpeita

Tunnistettujen haasteiden perusteella työpöytätyössä tunnistetaan seuraavat tarpeet oppilaille:

- **Kieli ja akateeminen tuki.** Maahanmuuttajaoppilaat tarvitsevat intensiivisempiä ja kohdennettumpia kielikursseja voidakseen kommunikoida, osallistua aktiivisesti opetussuunnitelmaan ja sen ulkopuoliseen toimintaan sekä seurustella. Suomen ja Kyproksen järjestelmiin ehdotetaan vastaavasti yli 1 vuotta valmistavaa koulutusta ja yli 2 vuotta kielikursseja. Suomalainen valmistava koulutus voi olla hyvä käytäntö muille koulutusjärjestelmille. Tietojen alustavan arvioinnin perusteella äskettäin saapuneet oppilaat osallistuvat vastaanottoluokkaan, jossa on kääntäjiä, kulttuurivälittäjiä, joustavia opetussuunnitelmia, tarkkaa seuranta ja arviointia heidän valmiutensa päästä tavalliseen luokkaan. Sitten tukea pitäisi jatkaa tarvittaessa.
- **Sosiaalinen ja emotionaalinen tuki.** Oppilaat tarvitsevat apua sosiaaliseen kanssakäymiseen ja / tai parantumiseen mahdollisista traumaista mentorointiohjelmien, vertaistukiryhmien, neuvontapalvelujen, enemmän mahdollisuuksia vuorovaikutukseen luokassa ja koulun ulkopuolisessa toiminnassa (nuoriso- ja urheiluseurat).

Opettajien tärkeimmät tarpeet ovat:

- **Koulutus ja tuki.** Harjoittelua edeltävä ja jatkuva käytännön harjoittelu on olennaisen tärkeää, jotta opettajat kaikissa kumppanimaissa voivat hankkia tarvittavat taidot ja kokemuksen osallistavasta ja kulttuurienvälisestä koulutuksesta. He tarvitsevat ohjausta siitä, miten selviytyä erilaisista oppimistarpeista, sitouttaa kaikki oppilaat ja vanhemmat ja luoda luokalle

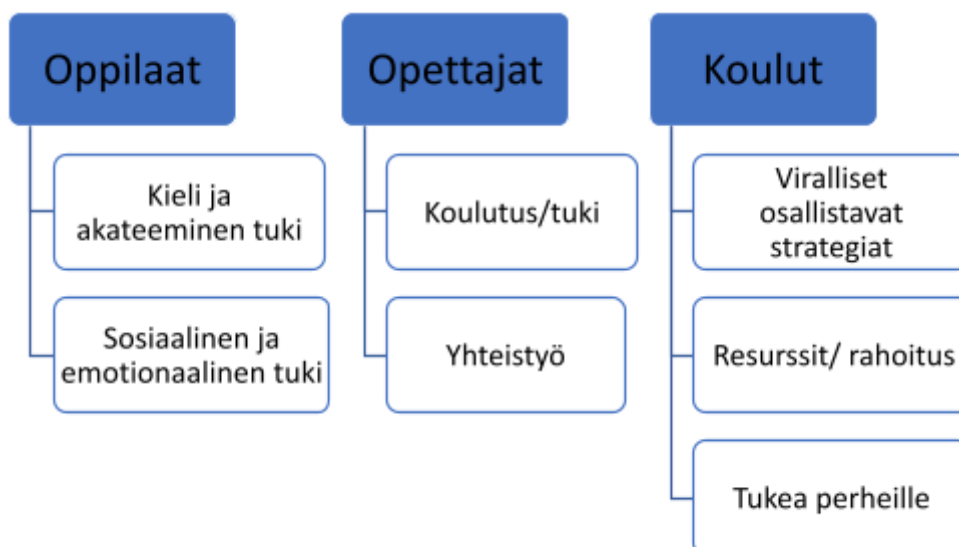
vieraanvarainen osallistava oppimisympäristö. Kyproksella, Suomessa ja Kreikassa tarvitaan myös käyttövalmista kaksikielistä ja kulttuurisensitiivistä aineistoa, erityisiä opetusavustajia luokissa, kääntäjiä ja psykologista tukea tarjoavia ohjaajia. Kreikan raportissa lisätään, että koulujen koko henkilökunta on koulutettava.

- **Yhteistyö.** Portugalin ja Suomen raporteissa korostetaan, että opettajien ja koulujen henkilökunnan on tehtävä enemmän yhteistyötä koulujen sisällä ja välillä tiedon ja hyvien käytäntöjen jakamiseksi ja toistensa tukemiseksi.

Koululaitosten tärkeimmät tarpeet ovat:

- **Viralliset osallistavat strategiat.** Yhteinen visio sekä järjestelmälliset ja ennakoivat strategiat ovat välttämättömiä kaikissa koulujärjestelmissä osallistavan toimintasuunnitelman toteuttamiseksi. Koulujen on parannettava toimintatapojaan. Kyproksessa tarvitaan oppilaiden akateemisen tason alustava arviointi, jotta varmistetaan oikea kohdentaminen akateemisen tason sekä formatiivisten ja lopullisten arviointien mukaan perusaineiden edistymisen seuraamiseksi. Portugalin järjestelmän on seurattava ja arvioitava paremmin nykyisiä aloitteita ja hyviä käytäntöjä. Yhteistyö eri koulutusjärjestelmien, viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa osallistavan koulutuksen ymmärtämiseksi ja tukemiseksi on tärkeää sekä portugalilaisissa että suomalaisissa järjestelmissä.
- **Rahoitus ja resurssit.** Koulut tarvitsevat yksityistä tai julkista rahoitusta luodakseen oppilaille ja perheille kohdennettuja tukimekanismeja, kuten samaa etnistä alkuperää olevien erikoistuneiden opettajien/opettajien, opetusavustajien, kääntäjien ja opinto-ohjaajien palkkaamisen. Portugalin tapauksessa tarvitaan parempaa kalavarojen hallintaa.
- **Tukea perheille.** Koulujen on saatava perheet paremmin mukaan opetussuunnitelmaa, koulujen odotuksia ja vaatimuksia, kuljetuksia, koulukustannuksia, käännös- tai kulttuurivälityspalveluja, neuvontapalveluja ja kulttuurienvälistä toimintaa koskevien perehdytysohjelmien avulla, jotta yhteisö voidaan tuoda yhteen esteistä riippumatta.

Kaaviossa 2 esitetään yhteenveto asiakirjatutkimuksessa havaituista tarpeista:

Kuva 2: Asiakirjatutkimuksessa havaitut tarpeet

4.3. Kansalliset strategiat

Seuraavat strategiat tukevat osallisuutta kumppanimaissa.

A. Kypros:

- Ministeriö ja Kyproksen pedagoginen instituutti (CPI) ovat laatineet uuden toimintasuunnitelman, joka koskee kielten oppimista, vastaanottoa, täydennyskoulutusta, tiedonkeruuta ja tarpeiden analysointia sekä kulttuurienvälisiä lähestymistapoja opetussuunnitelmissa.
- Kielitukitunteja tarjotaan kouluaikana perus- ja keskiasteen koulutuksessa. Lisätunteja kreikan kieltä on järjestetty peruskouluissa, joissa on paljon ei-kreikankielisiä lapsia. Yli 15-vuotiaat oppilaat voivat osallistua kreikan kielen iltakursseille ministeriön alaisissa aikuiskoulutuskeskuksissa ja valtion jatkokoulutuslaitoksissa. Ilman huoltajaa oleville alaikäisille annetaan tukea kreikan kielellä ja peruskursseilla 14–16 jaksoa viikossa ilman huoltajaa oleville alaikäisille / kansainvälistä suojelua hakeville tarkoitettussa koulutusohjelmassa, joka järjestetään 3 koulussa.
- Matematiikan, fysiikan, biologian ja historian tukea tarjotaan keskiasteen koulutuksessa.
- UNHCR ja CIP tarjoavat opettajille tukimateriaalia: vastaanotto-opas ensimmäisiä koulupäiviä varten, opas kreikan opettamiseen toisena kielenä, toiminta- ja harjoituskirjoja sekä opettajankirjoja, joissa on metodologisia ohjeita ja ehdotuksia.
- CPI tarjoaa perusopetuksen täydennyskoulutusta, jota laajennetaan toisen asteen koulutuksessa. Kouluverkostoja on perustettu vuodesta 2020 lähtien yhteistyön lisäämiseksi.
- Ministeriö kehitti rasisminvastaiset käytännesäännöt (2014) tukemaan koulutustoimia, joilla lisätään tietoisuutta maahanmuuttajaoppilasta ja edistetään empatiaa.

B. Kreikka:

- 1990-luvulta lähtien on järjestetty kulttuurienvälistä koulutusta maahanmuuttajaoppilaiden osallistamiseksi järjestelmään. Tällä hetkellä maassa on 26 monikulttuurista koulua, joilla on erityisohjelmia, joissa keskitytään viestinnän, koulutuksen ja kulttuurin tarpeisiin.
- Tavallisissa kouluissa on vastaanottoluokkia kreikan kielellä
- Vuodesta 2015 lähtien pakolaiskeskusten viereen on luotu pakolaislasten koulutuksen vastaanottorakenteita, jotka tarjoavat kurseja kouluajan ulkopuolella kreikaksi, matematiikaksi, englanniksi ja luonnontieteistä valmistamaan oppilaita seuraavaan vuoteen.
- Pakolaisleireille on nimitetty pakolaisten koulutuskoordinaattoreita toimimaan välittäjinä koulujen ja vanhempien välillä

C. Suomi:

- Suomen lainsäädäntö edistää maahanmuuttajaoppilaiden osallisuutta laeilla (tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, kotoutumislaki, perusopetuslaki). Koulujen edellytetään aktiivisesti edistävän tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja yhdenvertaisuutta laatimalla ja toteuttamalla tasa-arvo- ja tasa-arvosuunnitelmia. Kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus on osa opetussuunnitelman perusteita eli perusopetusta.
- Perusopetuslaki linjaa valmistavan opetuksen järjestämisestä 6–17-vuotiaille lapsille, jotka eivät osaa suomea tai ruotsia. Se sisältää valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan perustuvaa opetusta 24–26 tuntia viikossa sekä erillisen opetussuunnitelman mukaisen opetussuunnitelman. Se auttaa myös kielitaidossa, suomalaisen yhteiskuntaan integroitumisessa ja perusopetukseen

siirtymisessä. Jokaisen oppilaan akateemisen taustan, vahvuuksien ja haasteiden pohjalta jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma yhteistyössä oppilaan ja vanhempien kanssa.

- Hallitus rahoittaa oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon ohjelmia, kuten:
 - a) Suomen oikeus oppia -ohjelma. Se keskittyy varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Tavoitteena on vahvistaa perus- ja toisen asteen oppimistuloksia ja tasa-arvoa, parantaa lasten mahdollisuuksia saada tukea ja vahvistaa opetuksen laatua. Toimenpiteitä ovat muun muassa koulujen rahoituksen uudistaminen, kansallisen osallisuuden kehittämisohjelman kehittäminen ja opettajien jatkuvan ammatillisen oppimisen vahvistaminen.
 - b) Osahanke "Oppilaiden perustaitojen ja opetuskielen vahvistaminen" (2022–2026). Tämän ohjelman tavoitteena on varmistaa, että äskettäin saapuneilla oppilailta on tarvittavat valmiudet osallistua koulutukseen, ja erityistä huomiota kiinnitetään 7.-9. luokan oppilaisiin. Siinä etsitään ratkaisuja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden perus- ja kielitaidon edistämiseen.

D. Portugali

- On olemassa inklusiivista koulutusta koskevia lakeja, jotka kattavat kaikki oppijat. Esimerkiksi asetuksessa nro 54/2018 toistetaan sitoutuminen osallistuvaan kouluun, jossa kaikki oppilaat voivat henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta tilanteestaan riippumatta hankkia koulutustason, joka helpottaa heidän täyttää sosiaalista osallisuuttaan.
- Portugalin koulut on jaettu 4-7 koulun ryppäisiin. Tämä järjestelmä helpottaa uuden ajattelun käyttöönottoa ja osallistavien käytäntöjen toteuttamista.
- Asetuksella nro 54/2018 julkisissa kouluissa otettiin käyttöön monialaisia tiimejä (EMAEI). Nämä tiimit tukevat monimuotoisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta koskevien politiikkojen ja käytäntöjen toteuttamista koulutasolla. Ne koostuvat laajasta joukosta ammattilaisia koulussa ja sen ulkopuolella (opettajat, psykologit, sosiaalityöntekijät ja terveydenhuollon ammattilaiset), jotka yhdistävät pyrkimyksensä tunnistaa ja vastata oppilaiden tarpeisiin.
- Koulut osallistuvat kansallisiin ja eurooppalaisiin rahoitusohjelmiin, joiden kautta ne saavat rahoitusta, ja joskus suunnittelevat suunnitelmia ja/tai strategioita osallisuuden ja koulumenestyksen edistämiseksi.

4.4. Parhaiden käytäntöjen kokoelma

Alla on kokoelma 14 nykyistä ja aiempaa parasta käytäntöä, jotka on otettu käyttöön Kyproksella, Suomessa, Kreikassa ja Portugalissa. Nämä käytännöt, joiden tavoitteena on maahanmuuttaja- ja pakolaisoppilaiden osallistaminen kansallisiin kouluihin, voivat toimia inspiraationa Inclusive Hubs -hankkeelle ja/tai muille tuleville toimille.

A. KYPROS:

Nimike	Kouluopetusta ja sosiaalista osallisuutta edistävät toimet + (DRA.S.E. +)
Täytäntöönpanon kesto	2015 – käynnissä
Kohderyhmä(t)	Haavoittuvassa asemassa olevat oppilasryhmät, maahanmuuttajataustaiset oppilaat
Kuvaus/tavoitteet	Hanke on parhaillaan käynnissä Kyproksen esi-, ala- ja yläkouluissa. Sen tavoitteena on edistää sosiaalista osallisuutta, lieventää talouskriisin kielteisiä vaikutuksia koulutukseen, poistaa syrjintä

	<p>koulutuksessa ja tukea tehokkaasti maahanmuuttajataustaisia oppilaita.</p> <p>Hankkeen päätavoitteet ovat:</p> <ul style="list-style-type: none">• tukea suoraan oppilaita ja perheitä, jotka ovat vaarassa joutua syrjinnän kohteeksi tai joihin finanssikriisit ovat erityisesti vaikuttaneet• turvata syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden (maahanmuuttajat & pienituloiset/tuloton väestö) tasa-arvo, sosiaalinen hyvinvointi ja yhteiskuntaan integroituminen.• tarjota psykologista tukea haavoittuvassa asemassa oleville oppilaille ja heidän perheilleen• vähentää koulunkäynnin keskeyttämistä• parantaa oppimistuloksia• lisätä sosiaalista yhteenkuuluvuutta ehkäisemällä heikossa asemassa olevien oppilasryhmien sosiaalista syrjäytymistä ja sosiaalista syrjäytymistä.
Käsiteltävät haasteet	Syrjintä, mahdollisuuksien eriarvoisuus, sosiaalinen syrjäytyminen, syrjäytyminen, haavoittuvuus, koulunkäynnin keskeyttäminen, epäonnistuminen koulussa ja rikollisuus.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Ohjelman kautta ministeriö työllistää opettajia, joita ei ole virallisesti määrätty julkisiin kouluihin, opettajien avustajiksi tukemaan haavoittuvassa asemassa olevia oppilaita. Ohjelman toimiin kuuluvat organisoidun koulutuksen tarjoaminen maahanmuuttajaoppilaille, psykologinen tuki oppilaille ja perheille, aamu- ja iltapäiväohjelmat oppimiseen ja luovuuteen, seminaarit ja koulutus opettajille, tekninen tuki ja opetusmateriaalin tarjoaminen.
Tulokset/ vaikutus	Vuosina 2020–2021 hanke laajeni 102 kouluun ja siitä hyötyi 15,6 prosenttia koko oppilasväestöstä. Joka vuosi odotetut tulokset ovat: <ul style="list-style-type: none">– Oppimistulosten parantaminen– Sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien oppilaiden tukeminen , jotta varmistetaan heidän integroitumisensa laajempaan yhteisöön.– Tuki oppilaille, jotka ovat vaarassa jäädä toiminnallisesti lukutaidottomiksi tai valmistua koulusta ilman tarvittavia taitoja.– Rikollisuusongelmien, koulun epäonnistumisen ja varhaisen hylkäämisen ehkäisy ja hoito.– Tuki perheille, joiden kreikan kielen taito on puutteellinen, kielen oppimisessa ja sosiaalisten taitojen parantamisessa, jotta he voivat integroitua sujuvasti työmarkkinoille.– Noin 850 uuden työpaikan tarjoaminen nuorille ammattilaisille joka lukuvuosi.
Innovatiivisuus / menestystekijät	N/A
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Euroopan unionin sosiaalirahaston (ESR) ja Kyproksen tasavallan yhteisrahoittama
Johtavan organisaation yhteystiedot:	Kyproksen opetus- ja kulttuuriministeriö drase@schools.ac.cy
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://www.structuralfunds.org.cy/en/Drase https://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp14327c

Nimike	Geia Xara – "Kreikan kieliohjelma ja sovittelupalvelut alaikäisille kolmansien maiden kansalaisille"
Täytäntöönpanon kesto	2017-2020
Kohderyhmä(t)	Peruskoulun TCN-oppilaat
Kuvaus/tavoitteet	Ohjelma tarjosi kreikan kielen kurseja kolmansien maiden kansalaisten ala-asteen oppilaille auttaakseen heitä hankkimaan peruskielitaidon. Kurssit kattoivat neljä eri tasoa (perustaso (A1/A2) ja keskitaso (B1/B2)). Ohjelma järjestettiin kaikissa Kyproksen kaupungeissa ja auttoi oppilaita parantamaan viestintätaitojaan ja seurustelemaan muiden ihmisten kanssa, osallistumaan aktiivisesti jokapäiväiseen toimintaan ja ymmärtämään paremmin Kyproksen kulttuuria.
Käsiteltävät haasteet	Kieli, viestintä, syrjäytyminen ja irrottautuminen.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Menetelmän valinta perustui alaikäisten mahdollisiin tarpeisiin, alaikäisten sosiaalista osallisuutta Kyproksen yhteiskuntaan koskevan kutsun tavoitteisiin sekä hankkeen tehokkaaseen ja onnistuneeseen loppuunsaattamiseen. Menetelmän tarkoituksena oli täydentää monitasoista kreikan kielen oppimishjelmaa säännöllisten ja nopeutettujen kurssien avulla ja tukea tarjoamalla sovittelupalveluja kolmansien maiden kansalaisten alaikäisille.
Tulokset/ vaikutus	Kreikan kieliohjelmasta hyötyi yhteensä 451 alaikäistä ja 47 koulua. 71 sovittelijaa koulutettiin ja heille tarjottiin palveluja 243 alaikäiselle koulussa heidän tarpeidensa mukaan. Loppukokeessa onnistui yhteensä 388 sivuaineoppilasta, ja 80 prosenttia ilmaisi tyytyväisyytensä kreikan kielen ohjelmaan ja sovittelupalveluihin.
Innovatiivisuus / menestystekijät	N/A
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto – Euroopan komissio
Johtavan organisaation yhteystiedot:	CARDET yhteistyössä Frederickin yliopiston ja neuvoa-antavan yrityksen INNOVADEn kanssa yhteistyössä Kyproksen pedagogisen instituutin ja perusopetuksen laitoksen kanssa.
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://www.geiaxara.eu/en/about

Nimike	"Ellinomatheia" -ohjelma - Kreikan oppiminen lisäkielenä
Täytäntöönpanon kesto	2017 - käynnissä
Kohderyhmä(t)	Maahanmuuttajataustaiset alakoululaiset (vuosiluokat 1–6)
Kuvaus/tavoitteet	Tämän ohjelman tarkoituksena on diagnosoida kreikan kielen taitotaso maahanmuuttajataustaisten lasten ylimääräisenä kielenä Kyproksen julkisissa peruskouluissa, jotta he voivat saada kohdennettua tukiovetusta. Ohjelma tukee opetusministeriötä luomaan tehokkaamman mekanismin oppilaiden kreikan kielen tarpeiden arvioimiseksi.
Käsiteltävät haasteet	Kielitarpeiden alustavan arvioinnin puute, kohdennetun tuen puute, kielitarpeiden ja tukiovetuksen epäsuhta, kieli- ja viestintämuuri, sitoutumattomuus
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Ensimmäiset diagnostiset testit (jotka kattavat kolme eri kielitasoa - A1, A2, B1) tarjotaan luokkien 1-5 oppilaille, jotka osallistuvat tai osallistuvat seuraavana lukuvuonna tukiovetukseen kreikan oppimiseksi toisena kielenä. 6. luokan oppilaille, jotka osallistuvat opetukseen ensimmäisen vuoden ajan tai ovat suorittaneet 2-vuotisen tukijärjestelmän, tai luokkien 2-5 oppilaille, jotka ovat suorittaneet 2-vuotisen tukijärjestelmän, annetaan lopulliset diagnostiset testit. CERE validoi molemmat testit vuosina 2014-2015.

Tulokset/ vaikutus	Lukuvuonna 2021 – 2022 ohjelmaan olisi pitänyt osallistua 2037 oppilasta (alkuarviointi) ja 1993 oppilasta (loppuarviointi). Näihin lukuihin sisältyvät oppilaat, jotka eivät suorittaneet ohjelman alku- tai loppuarviointia lukuvuonna 2020–2021 pandemian vuoksi. Yhteenvetona voidaan todeta, että alkuarviointiin osallistui 1844 oppilasta 2037: stä, ja 91,1%: lla heistä diagnosoitiin kielitaito alle B1 (eli näille oppilalle annetaan tukiopetusta vuosina 2022-2023). 1696 oppilasta vuodesta 1993 osallistui loppuarviointiin, ja vain 36,8% saavutti B1: n osallistuttuaan kreikan oppitunneille vuosina 2019-2021. Nämä tiedot auttavat ministeriötä tietämään, kuinka moni oppilasta tarvitsee erityistä kielitukea ja kuinka tehokkaita jo olemassa olevat kielitukijärjestelmät ovat.
Innovatiivisuus / menestystekijät	N/A
Rahoitus- ja kestävyysmalli	CERE, Kyproksen pedagoginen instituutti
Johtavan organisaation yhteystiedot:	CERE (Koulutuksen tutkimus- ja arviointikeskus) Kyproksen pedagoginen instituutti ellinomathea@cyearn.pi.ac.cy
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	HTTP://Kea-Elinomata.PACCA/Elinoreligion/

B. Kreikka

Nimike	Muutoksen koulut
Täytäntöönpanon kesto	2012 – tänään
Kohderyhmä(t)	Koulut, oppilaat, opettajat
Kuvaus/tavoitteet	Rauhan ja demokratian edistäminen Ihmisoikeuksien edistäminen
Käsiteltävät haasteet	Koulujen välinen väkivalta, kiusaaminen, rasismi, syrjintä, sosiaalinen syrjäytyminen
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Työpajat, seminaarit
Tulokset/ vaikutus	Joka lukuvuosi ANTIGONISin oppimateriaalia rikastetaan ja materiaalia täydennetään ja muokataan oppilaiden tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan, jotka koulutustiimi kirjaa yhteistyössä oppilaiden, opettajien, opettajien ja oppilaiden itsensä kanssa. Osallistuvien koulujen opettajat ja johtajat. Ohjelman tulokset kerätään osallistuvien oppilaiden ja opettajien kirjallisista arvioinneista. Tapa, jolla kouluttajatiimi ja opettajat johtavat työpajoja, auttaa lapsia ymmärtämään demokraattisen oppimisen, demokraattisten prosessien, tiimityön, yhteistyön, rauhanomaisen viestinnän ja sosiaalisen osallistumisen merkityksen. Seurattu koulutusprosessi yksilötasolla parantaa itseluottamusta, itsetuntoa ja henkistä joustavuutta, lasten itseluottamusta, itsetuntoa osallistumalla ohjelmaan he aktivoivat positiivisia käsityksiä itsestään. Lisäksi ANTIGONIS-ohjelman koulutustoiminta motivoi lapsia osallistumaan aktiivisesti oppimisprosessiin vaihtamalla kokemuksia ja näkemyksiä ajankohtaisista sosiaalisista kysymyksistä, kuten ennakkoluuloista, ennakkoluuloista ja sosiaalisesta syrjäytymisestä, haavoittuvista sosiaalisista ryhmistä, väkivallasta kaikissa muodoissaan jne. Leikkisän ja kokemuksellisen toiminnan avulla oppilaat saavat tietoa ja tietoisuutta ihmisoikeuskysymyksistä ja kehittävät kriittistä ajattelua ja tietoisuutta ihmisoikeuskysymyksistä. He ovat tietoisia ihmisoikeuskysymyksistä, herättävät kriittistä ajatteluaan ja

	tiedostavat kunnioituksen, ihmisoikeuksien kunnioittamisen, ihmisarvon kunnioittamisen ja sananvapauden, ihmisarvon ja tasa-arvon käsitteet luokkahuoneessa ja kaikissa yhteiskuntaryhmissä. Kouluissa toteutettavan vertaissovittelun ohjelman osalta väkivaltatapaukset ovat vähentyneet ja osallistuvien koulujen mies- ja naisoppilaiden väliset suhteet ovat parantuneet.
Innovatiivisuus / menestystekijät	Informaali koulutus, osallistava ja osallistava osallistuminen oppimiseen
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Hankkeen toteuttaa kansalaisjärjestö Antigoni yhteistyössä kreikkalaisen Heinrich Böll -säätiön kanssa. Muita toimia ovat sosiaalinen vertaismobilisointi ja heikommassa asemassa olevista sosiaalisista ympäristöistä tulevien nuorten kouluttaminen osallistumaan aktiivisesti osallistavaan koulutusprosessiin kouluttajiksi.
Johtavan organisaation yhteystiedot:	info@antigone.gr
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://www.antigone.gr/

Nimike	Oppiminen kotouttamista varten: laadukasta oppimista ja epävirallista koulutusta lapsille, pakolaisille ja maahanmuuttajille Kreikassa
Täytäntöönpanon kesto	2016 – 2019
Kohderyhmä(t)	Alaikäiset maahanmuuttajaopilaat, vanhemmat
Kuvaus/tavoitteet	Hankkeen tavoitteena oli kattaa 3–17-vuotiaiden lasten ja nuorten, pakolaisten ja maahanmuuttajien koulutustarpeet sekä tarjota tukea vanhemmille heidän ollessaan Kreikassa
Käsiteltävät haasteet	Lasten ja nuorten, pakolaisten ja maahanmuuttajien koulutustarpeet Maahanmuuttajavanhempien tuki
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Opetus, neuvonta, lääkärintarkastukset
Tulokset/ vaikutus	Edunsaajat tavoittivat 4080 alaikäistä ja 614 vanhempaa, joille tarjottiin yli 32000 tuntia opetusta, mukaan lukien kreikan kieli, englanti ja luonnontieteet. Heille tarjottiin myös neuvontaa, lääkärintarkastuksia, koulutusta jne. eri aloilla ja eri asioissa
Innovatiivisuus / menestystekijät	Epävirallinen koulutus
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Hankkeen toteutti EIX-kansalaisjärjestö, ja sitä tukivat Unicef, Euroopan pelastuspalveluasioiden ja humanitaarisen avun operaatiot sekä turvapaikka-asioiden pääosasto
Johtavan organisaation yhteystiedot:	elix@elix.org.gr
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://www.elix.org.gr/en/press-announcements/elix-education-refugee-european-commission-good-practice-2019-en

C. Suomi

Nimike	Vanhemmat kouluun!
Täytäntöönpanon kesto	2018-2020

Kohderyhmä(t)	Suorana kohderyhmänä olivat maahanmuuttajavanhemmat. Epäsuorana kohderyhmänä olivat ohjelmaan osallistuneiden maahanmuuttajavanhempien lapset.
Kuvaus/tavoitteet	Hankkeen "Vanhemmilta kouluun!" tavoite. (2018-2020) oli tarkoitus kehittää maahanmuuttajavanhempien koulutus-, kotoutumis- ja työllistymismalli Suomessa. Malli koostuu suomen kielen ja matematiikan perusopinnoista peruskoulussa, ja vanhemmat oppivat integroitumaan paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Samalla vanhemmat oppivat tukemaan lapsiaan koulutehtävissä ja tutustumaan opettajiinsa. Vanhemmat saavat tietoa siitä, millainen suomalainen koulujärjestelmä on. Hankkeen aikana vanhemmat tutustuvat myös asuinpaikkaansa ja perheiden palveluihin.
Käsiteltävät haasteet	Lasten kouluun osallistumisen näkökulmasta tämä ohjelma kohtasi haasteita, jotka liittyivät siihen, että vanhemmat eivät voineet tukea lapsiaan koulutyössä, koska he eivät osanneet opetuskieltä eivätkä tunteneet koulutusjärjestelmää ja kouluympäristöä. Siinä käsiteltiin myös koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön ja viestintään liittyviä haasteita.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Hankkeen toiminta oli kaksivaiheista. Ensimmäisessä vaiheessa vanhemmat opiskelivat lastensa kanssa suomen kieltä ja perusmatematiikkaa peruskoulussa. Vanhemmat kävivät läpi kielitaidon ja taitojen arvioinnin. Tämän jälkeen maahanmuuttajavanhemmat aloittivat käytännön työoppimisen aidossa työympäristössä. Kieliopinnot kulkivat käsi kädessä työssäoppimisen kanssa. Uuden koulutusmallin lisäksi hankkeen tavoitteena oli parantaa tutorointia ja kulttuurisia taitoja työpaikoilla.
Tulokset/ vaikutus	Osa äideistä koki, että puutteellinen suomen kielen taito esti heitä tukemasta lastensa koulunkäyntiä. Kun äidit opiskelivat perusopetuksen luokissa osana hanketta, he kokivat oppineensa suomea, tutustuneensa koulu- ja luokkakäytäntöihin sekä suomalaiseen koulujärjestelmään, oppineensa pedagogisia malleja ja motivoituneensa enemmän kodin ja koulun yhteistyöhön. Opiskelu samassa koulussa edisti sekä äitien kykyä tarkkailla lastaan kouluympäristössä että vuorovaikutusta koulun opetushenkilökunnan kanssa. Äidit, jotka opiskelivat lastensa kanssa samalla luokka-asteella, kokivat hyödylliseksi käyttää samoja oppimateriaaleja kuin lapsensa ja altistua samalle oppisisällölle. (Kerola, 2021)
Innovatiivisuus / menestystekijät	Vanhemmat oppivat tukemaan lapsiaan koulutehtävissä ja tutustumaan opettajiinsa. Vanhemmat saavat tietoa siitä, millainen suomalainen koulujärjestelmä on.
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Hanketta rahoitti Opetushallitus ja sen omisti Vantaan kaupunki. Oppimiskeskus Careeria koordinoi hankkeessa maahanmuuttajavanhempien koulutusta.
Johtavan organisaation yhteystiedot	Projektipäällikkö: Minna Perokorpi-Sulin, Careeria minna.perokorpi-sulin@careeria.fi

Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://sites.google.com/view/vanhemmat-mukaan-kouluun/parents-to-school-project?authuser=0 https://drive.google.com/file/d/1f4AxjNT3iyiW2AVqM7gSrDzFV4-Nf_q/view https://vimeo.com/ansaproduction/review/364724609/2db68b1dc2
--	---

Nimike	Sanapaja
Täytäntöönpanon kesto	Saatavilla verkossa vuodesta 2014
Kohderyhmä(t)	Ala- ja yläasteen oppilaat, joiden äidinkieli ei ole suomi ja ruotsi.
Kuvaus/tavoitteet	Sanapaja on verkkopalvelu, joka tukee suomen kielen oppimista. Se sisältää valikoiman vaikeita sanoja ja käsitteitä, joita käytetään eri aiheissa, jotka selitetään ja osittain havainnollistetaan. Sanojen käännökset ovat saatavilla useilla kielillä.
Käsiteltävät haasteet	Haasteita opetuskielen ja oppiainekohtaisen sanaston omaksumisessa.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Verkkopalvelun käyttäjä valitsee opetuskielen (suomi tai ruotsi) ja kielen, jolle hän haluaa käännöksen. Tämän jälkeen oppilas voi joko kirjoittaa käännettävän sanan tai valita sanoja aiheen, koulutusasteen jne. Käännösten lisäksi sanoja havainnollistetaan myös kuvien ja videoiden avulla, ja sanan ääntämisen kuulemiseen on myös äänivaihtoehto.
Tulokset/ vaikutus	Vaikutuksia ei ole arvioitu.
Innovatiivisuus / menestystekijät	Ratkaisu on vapaasti saatavilla verkossa kenen tahansa käytettäväksi milloin tahansa. Oppilaat voivat käyttää sitä sekä koulussa että kotona kotitehtäviä tehdessään. Saatavilla on useita kieliä.
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Opetushallitus ylläpitää sivustoa ja resursseja.
Johtavan organisaation yhteystiedot:	
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://sanapaja.edu.fi/

Nimike	VERSO OHJELMA
Täytäntöönpanon kesto	Käynnissä monissa kouluissa vuodesta 2001
Kohderyhmä(t)	Perusopetuksen oppilaat
Kuvaus/tavoitteet	Suomen rauhanvälitysfoorumien alainen VERSO-ohjelma on voittoa tavoittelematon valtakunnallinen ohjelma, jonka tavoitteena on tarjota koulutusta ja tukea päivähoidon ja kasvatuksen rauhanvälityksessä ja korjaavissa käytännöissä. Vertaissovittelu on ratkaisukeskeinen ja vapaaehtoinen menetelmä, jossa oppilassoittelijat auttavat konfliktin

	<p>osapuolia löytämään itse ratkaisun konfliktiinsa ja siten muuttamaan käyttäytymistään. Menetelmän tarkoituksena on vähentää huonoa käytöstä koulussa parantamalla oppilaiden osallisuutta, sosiaalisia taitoja ja aktiivista kansalaisuutta. Vertaissovittelu mahdollistaa aktiivisen osallistumisen ja vahvistaa samalla ihmissuhteita ja turvallista kouluympäristöä.</p> <p>Sovittelu tapahtuu osittain oppilaiden vapaaehtoisena vertaistoimintana ja osana henkilöstön päivittäistä työtä, sillä jokainen yksikkö on kytkenyt toimintansa omaan arkeen. Restoratiivinen lähestymistapa tarjoaa vaihtoehtoisen tavan ratkaista lasten ja oppilaiden sekä opettajien ja oppilaiden välisiä konflikteja jokapäiväisessä toiminnassa. (www.sovittelu.com/vertaissovittelu)</p>
Käsiteltävät haasteet	<p>Häirintä ja konfliktit Huono nimittely, juorut Työntäminen, potkiminen, taistelut Eristäytyminen, syrjintä Uhkailu ja kiristys Kiusaaminen kyberavaruudessa Muiden omaisuuden kiinni ottaminen ja piilottaminen jne</p>
Käytetty metodologinen lähestymistapa	<p>Sovittelu on selkeä toimintamalli, jossa koulujen henkilökunta ja sovittelijoiksi koulutetut oppilaat auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun konfliktiinsa. Osapuolet saavat kertoa näkemyksiään tapahtuneesta, kertoa tuntemuksistaan ja pohtia erilaisia ratkaisuja. Mallin mukaisesti järjestö etenee sopimukseen, jonka toteutumista seurataan. Sovittelussa häirintään puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.</p> <p>Sovittelu tapahtuu osittain oppilaiden vapaaehtoisena vertaistoimintana ja osana henkilöstön päivittäistä työtä, sillä jokainen yksikkö on kytkenyt toimintansa omaan arkeen. VERSO-ohjelma tukee rauhanvälitystoiminnan toteuttamista ja ylläpitoa koulutusten, materiaalien, digitaalisten materiaalien, podcastien, video- ja sosiaalisen median kanavien sekä seminaarien ja tapahtumien avulla. Lisäksi alueelliset mentoriryhmät huolehtivat toiminnan alueellisesta ylläpidosta ja kehittämisestä alueelliset toiveet ja haasteet huomioiden. Alueellisissa hankkeissa tehdään yhteistyötä ja edistetään välitystoiminnan perustamista alueen koulutusallalla.</p>
Tulokset/ vaikutus	<p>VERSO-ohjelma tuo palauttavia kohtaamistapoja arkiin varhaiskasvatuksen ammattilaisille sekä lapsille, oppilaille ja opiskelijoille. VERSO-ohjelman tuoma restoratiivinen lähestymistapa ja sovittelukulttuuri ovat vaikuttaneet monin tavoin koulutusyhteisön hyvinvointiin. Tärkeimmät havainnot ovat, että vertaissovittelu ja aikuisjohtoinen sovittelu johtivat yli 90 prosenttiin sovitteluratkaisuista, jotka on todettu vallitseviksi jatkotoimissa. Sovittelu on ratkaissut vastakkainasetteluja, lisännyt suvaitsevaisuutta ja vahvistanut vastuuvollisuutta eriävistä näkemyksistä huolimatta. Toisaalta hanke on vahvistanut yhteisöä ja yksilön kiinnittymistä yhteisönsä syrjäytymisen sijaan.</p>
Innovatiivisuus / menestystekijät	<p>VERSO-ohjelma tuo palauttavat kohtaamismenetelmät oppilaiden ja koulun ammattilaisten arkeen.</p>
Rahoitus- ja kestävyysmalli	<p>Ohjelmaa rahoittaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA).</p>

Johtavan organisaation yhteystiedot:	Suomen sovittelufoorumi ry / VERSO-ohjelma Yskän liike 16 00380 Helsinki Maija Gellin Ohjelmapäällikkö, kouluttaja (Resto ja Verso) +358 40 7079 076 Maiza.Jellin@sovittellu.com
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://sovittelu.com/vertaissovittelu/in-english/

Nimike	Gutsy Go
Täytäntöönpanon kesto	Käynnissä, vuodesta 2016
Kohderyhmä(t)	Yläasteen oppilaat, erityisesti 14-vuotiaat/ 8. luokan oppilaat.
Kuvaus/tavoitteet	Gutsy Go tarjoaa kouluille työkaluja, joiden avulla nuoret voivat toteuttaa potentiaaliaan, sekä aloitteita muiden auttamiseksi ja yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi. Gutsy Go edistää tiimityötaitoja ja muita tulevaisuuden kompetensseja. Gutsy Go -viikon aikana nuoret luovat ratkaisuja erilaisiin ongelmiin yhteisönsä sisällä. Hankkeet kuvataan ja videot julkaistaan verkossa viitteeksi jatkotoimien edistämiseksi ja käytettäväksi opetusmateriaalina.
Käsiteltävät haasteet	Gutsy Go ehkäisee polarisaatiota, syrjäytymistä ja konflikteja tuomalla yhteen koko ikäryhmän ja erilaiset sosiaaliset jakeet laajemmassa yhteisössä.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Gutsy Go alkaa kolmipäiväisellä valmentajakoulutuksella, joka antaa paikallisille opettajille ja nuorisotyöntekijöille valmiudet tukea/ohjata nuorisojoukkueita Gutsy Go -toiminnan aikana. Tämä sisältää valmennusharjoittelua, ratkaisujen kehittämistä ja videoiden tekemistä yhdessä. Toimintaviikko on interventio, johon osallistuvat kaikki kohdealueen tai koulun 14-vuotiaat oppilaat. Toimintaviikon aikana nuoret muodostavat noin 10 hengen tiimejä, jotka kehittävät ratkaisuja tunnistamiinsa ongelmiin ja toteuttavat sitten nämä ratkaisut. Toiminnot ovat: Päivä 1 - Koko ikäluokka jaetaan kymmenen hengen joukkueisiin, jotka lähtevät tutkimaan maailmaa ja tunnistamaan ongelman. Päivä 2 - Jokainen tiimi tutkii ja määrittelee ratkaisun tunnistettuun ongelmaan, jakaa tehtäviä, kerää resursseja jne. Päivä 3 - Tiimit lähtevät toteuttamaan ratkaisua kaupungissa. Päivä 4 - Jokainen tiimi pyrkii lisäämään vaikutusta luomalla lyhyen videon projektistaan. Päivä 5 - Ratkaisut videoidaan ja julkaistaan ensi-illoissa ja sosiaalisessa mediassa. Videot tallennetaan rauhantekojen videoarkistoon, mikä varmistaa, että nuorten projekteja voidaan jakaa koko lukuvuoden ajan ja käyttää opettajia ympäri maailmaa. Menetelmä kuvataan tässä videossa: https://www.youtube.com/watch?v=ZOvZoDgaxyM&t=407s

Tulokset/ vaikutus	<p>Gutsy Go on kouluttanut yli 3000 nuorta rakentamaan rauhaa omissa yhteisöissään. Nämä nuoret ovat toteuttaneet yli 300 rauhanrakentamiskokkeus 15 kaupunkialueella, jotka vaihtelevat yksittäisistä lähiöistä ja naapurustoista koko kaupungin laajuisiin operaatioihin.</p> <p>Tutkimuksen osalta Gutsy Go on tehnyt yhteistyötä lääketieteellisen Duodecimin kanssa, joka on kiinnostunut menetelmän vaikutuksista nuorten osallisuuden kokemukseen, itsetuntoon ja positiiviseen mielenterveyteen. Syksyllä 2020 tehdyn vaikuttavuustutkimuksen tulokset osoittavat, että Gutsy Go -tapahtumaan osallistuneiden nuorten osallistumiskokemus kasvoi. Syksyllä 2021 toteutetun tutkimuksen päähavainto oli, että Gutsy Go -tapahtumaan osallistuneiden nuorten sosiaalinen osaaminen ja erityisesti tiimityötaitot vahvistuivat. Oman ikäryhmän kokemus osallistumisesta ja tiimityötaitot ovat elintärkeitä monissa keskeisissä kehittämissä, kuten itsenäistymisen ja vertaiskiintymyksen kehittämisessä. Prososiaalisten taitojen kehittäminen on tärkeää myös kiusaamisen ehkäisemiseksi ja sellaisen koulukulttuurin rakentamiseksi, jossa alaikäiset voivat kehittyä rauhassa.</p>
Innovatiivisuus / menestystekijät	<p>Vuonna 2017 Gutsy Go voitti Suomen suurimman merkittävien suomalaisten säätiöiden järjestämän innovaatiokilpailun, jossa etsittiin merkittävää skaalautuvaa ratkaisua nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi Suomessa. Menetelmää on sittemmin kehitetty edelleen käytännön toiminnassa nuorten ja asiantuntijoiden kanssa pilotoiden sen jokaista osa-alueita koulujen kanssa.</p> <p>Nuorten luoma Gutsy Go -toiminta on palkittu myös Yleisradiolta, elokuvateatteri Finnkinolta, Lääkäriseura Duodecimilta, Tradeka Oyj:ltä sekä Helsingin kaupungin ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön aloitteelta.</p>
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Ohjelmaa toteuttaa Gutsy Go -kansalaisjärjestö ja sitä rahoittavat eri suomalaiset säätiöt.
Johtavan organisaation yhteystiedot:	<p>hello@gutsygo.fi Gutsy Go ry Sturenkatu 16 00510 Helsinki Suomi</p>
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://gutsygo.fi/

Nimike	Vertaistukiohjelma
Täytäntöönpanon kesto	Meneillään oleva
Kohderyhmä(t)	Kaikki oppivelvollisuuden uudet oppilaat
Kuvaus/tavoitteet	Perusajatuksena on luoda yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunnetta siten, että vanhemmat oppilaat, "kaverit", toivottavat uudet oppilaat tervetulleiksi sekä ala- että yläasteelle. Monet koulut Suomessa toivottavat tervetulleiksi ja tukevat alakoulun ekaluokkalaisia ja yläkoulun aloittavia seitsemäsluokkalaisia. Tämä käytäntö koskee siis

	<p>kaikkia uusia oppilaita, ei vain maahanmuuttajataustaisia oppilaita.</p> <p>Tavoitteet:</p> <p>tarjota emotionaalista turvallisuutta nuoremmille oppilaille; lisätä koulujen henkeä ja yhteenkuuluvuutta antaa uusille oppilaille tietoa koulusta ja sen säännöistä; auttaa nuorempia oppilaita tarvittaessa; vanhempien oppilaiden olisi tunnettava olevansa ja osallistuttava järjestöön; vanhempien oppilaiden pitäisi antaa lisätä itsetuntemustaan ja kasvaa roolissaan ystävänä; vanhempien oppilaiden tulisi toimia hyvinä roolimalleina; ehkäistä kiusaamista ja syrjäytymistä.</p>
Käsittävät haasteet	Ehkäistään loukkauksia, kiusaamista ja syrjäytymistä ja edistetään koulun ilmapiiriä, jossa jokainen tuntee olonsa mukavaksi ja voi olla oma itsensä.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Vanhemmat oppilaat ilmoittautuvat vapaaehtoisiksi "kavereiksi" ja heidän vastuullaan on saada uudet oppilaat tuntemaan olonsa tervetulleiksi ja turvallisiksi. Tavoitteena on vähentää uusien oppilaiden mahdollisesti kokemaa stressiä, ehkäistä kiusaamista ja luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vapaaehtoisten "kavereille" järjestetään jonkin verran koulutusta. Vertaistukiohjelma ei vaadi lisenssiä eikä kallista koulutusta. Yksi tai useampi opettaja tai opinto-ohjaaja vastaa ja suunnittelee toimintaa yleensä yhdessä vapaaehtoisten oppilaiden kanssa. Opettajat ja/tai opinto-ohjaajat valitsevat kaveriparit. Se on joustava menetelmä, jonka koulut mukauttavat organisaatioonsa ja käytäntöihinsä.
Tulokset/ vaikutus	Toiminnan arvioinnit ovat osoittaneet, että sekä koulun henkilökunta että oppilaat kokevat sen tärkeäksi ja yhteisöllisyyttä lisääväksi. Se tukee myös koulukiusaamisen ehkäisyä.
Innovatiivisuus / menestystekijät	Ohjelma luo yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunnetta siten, että vanhemmat oppilaat, "kaverit", toivottavat uudet oppilaat tervetulleiksi ja ehkäisee kiusaamista.
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Ohjelma voidaan toteuttaa lähes nollabudjetilla. Koulut sisällyttävät vertaistukiohjelmasta aiheutuvat kulut kokonaisbudjettiin. Joskus he kuitenkin rahoittavat myös vertaistukiohjelmaa erilaisten varainhankintatoimien kautta .
Johtavan organisaation yhteystiedot:	Mannerheimin Lastensuojeluliitto PB 141 00531 Helsinki Paula Aalto, ohjelmapäällikkö +358 503096229 paula.aalto@mll.fi
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://www.mll.fi/en/home-page/mll-peer-support-program/

Portugali

Nimike	Inklusiivisen koulutuksen hanke – osallistava koulutus – polku, sitoumus
Täytäntöönpanon kesto	2021-2023
Kohderyhmä(t)	Kaikki kasvatusalan toimijat: esikoulun, peruskoulun ja lukion opettajat.
Kuvaus/tavoitteet	Inklusiivisen koulutuksen hankkeen tavoitteena on investoida kaikkien koulutusalan toimijoiden valmiuksien kehittämiseen, käytäntöjen seurantaan ja seurantaan sekä resurssien tuottamiseen inklusiivisten käytäntöjen vahvistamiseksi.
Käsittävät haasteet	Tämän hankkeen tavoitteena on puuttua osallistavan koulutuksen erityiskoulutuksen/-resurssien puutteeseen, jota opettajilla on työkäytännöissään.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Vaihe I - Osallistavaa koulutusta tukeva koulutus, joka on suunniteltu opettajille pohtimaan, tekemään päätöksiä ja omaksumaan koulutuskäytäntöjä tehokkaalla tuella saatavilla olevan tiedon perusteella, 5 koulutusmoduulin kehittäminen käsikirjan / e-kirjan muodossa: 1) osallistavan koulutuksen hallinta; 2) monimuotoisuus, tasa-arvo ja osallisuus; 3) yleinen suunnittelu oppimista varten; 4) osallisuus luokahuoneessa; 5) Inklusiiviset oppimisympäristöt. Vaihe II - Tavoitteena on kehittää johtajien ja opettajien valmiuksia edistää osallistavia koulutuskäytäntöjä ja osallistavia kouluympäristöjä kaikille. Se sisältää työpajan ja kaksi koulutuskurssia esikoulun, peruskoulun ja toisen asteen opettajille. Vaihe III - Työpaikan luominen opettajille. Koulutuksen pääosaston Moodle-alustalle on luotu kouluttajien yhteisö. Tämä yhteisö on kouluttajien yhteistyötila, jonka on akkreditoinut jatkokoulutuksen tieteellinen ja pedagoginen neuvosto (CCPFC), osallistavan koulutuksen koulutuskurssien ohjaajat.
Tulokset/ vaikutus	Hanke käynnissä, vaikuttavuustuloksia ei vielä saatavilla
Innovatiivisuus / menestystekijät	Keskitytään opettajien pätevytykseen/kouluttamiseen osallistavissa opetusmenetelmissä; luodaan opettajille omistettu Moodle-alusta , jonka avulla he voivat jakaa kokemuksia ja tietoa näistä aiheista.
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Koulutuksen pääosaston, koulujen oppilaitosten pääosaston ja ammattipätevyyden ja ammatillisen koulutuksen kansallisen viraston (ANQEP) alaisuudessa
Johtavan organisaation yhteystiedot	Koulutuksen pääosasto: www.dge.mec.pt dge@dge.mec.pt Koulujen oppilaitosten pääosasto: https://www.dgeste.mec.pt/ atendimento.dsrn@dgeste.mec.pt Ammattipätevyyden ja ammatillisen koulutuksen kansallinen virasto (ANQEP): https://www.anqep.gov.pt/np4/home anqep@anqep.gov.pt

Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://educacaoinclusiva.dge.mec.pt/o-projeto
--	---

Nimike	Choices-ohjelma (EP)
Täytäntöönpanon kesto	2001-2023 (8. painos)
Kohderyhmä(t)	6–30-vuotiaat haavoittuvassa sosiaalisessa ja taloudellisessa tilanteessa (maahanmuuttajataustaiset, romaniyhteisöjen nuoret ja portugalilaisten maastamuuttajien oppilaat)
Kuvaus/tavoitteet	Vuonna 2001 toteutettu ohjelma on nyt 8. sukupollessaan. Sen kohderyhmänä ovat 6–30-vuotiaat, jotka ovat haavoittuvassa sosiaalisessa ja taloudellisessa tilanteessa. Tähän kuuluvat maahanmuuttajataustaiset, romaniyhteisöjen nuoret ja portugalilaiset maastamuuttajaoppilaat (kaksi kokeiluhanketta Luxemburgissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa). PE pyrkii edistämään haavoittuvimmista sosiaalisista ja taloudellisista olosuhteista tulevien lasten ja nuorten sosiaalista osallisuutta. Koulutus on keskeinen tekijä yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamisessa.
Käsiteltävät haasteet	Ohjelman tehtävänä on edistää haavoittuvammista taustoista tulevien lasten ja nuorten, erityisesti maahanmuuttajien, roomalaisten lasten ja nuorten, sosiaalista osallisuutta. PE on jäsenneily 3 strategisella toiminta-alueella: - Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus - Työllisyys ja yrittäjyys - Yhteisön dynaamisuus, osallistuminen ja kansalaisuus.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Toimenpide I – pyritään edistämään koulumenestystä, poissaolojen ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämistä sekä koulutusta ja ammatillista pätevyyttä; Toimenpide II – pyritään edistämään työllisyyttä ja työllistettävyyttä, siirtymistä työmarkkinoille sekä tukemaan yritysaloitteita. Toimenpide III – tavoitteena on edistää yhteisö-, virkistys- ja/tai pedagogisen toiminnan kehittämistä siten, että lisätään tietoisuutta kansalaisiin ja yhteisöihin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista.
Tulokset/ vaikutus	Ensimmäisen <i>täytäntöönpanosukupolven</i> aikana (tammikuu 2001 - joulukuu 2003), PE, jonka tavoitteena oli rikollisuuden ehkäiseminen ja nuorten integroiminen Lissabonin, Porton ja Setúbalin kaupunginosien ongelmallisimmilta alueilta, toteutettiin 50 hanketta, jotka koskivat 6 712 edunsaajaa. 2. <i>sukupolvi</i> (toukokuu 2004-syyskuu 2006) keräsi saatuja kokemuksia ja avasi uusia haasteita. Liikunnan toimintamallia suunnattiin ja muokattiin uudelleen siten, että sen tavoitteena oli edistää haavoittuvammista sosioekonomisista oloista tulevien lasten ja nuorten, erityisesti maahanmuuttaja- ja romanitautistaisten lasten ja nuorten, sosiaalista osallisuutta tavoitteenaan tasa-arvo, syrjimättömyys ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistaminen. Ohjelma oli hajautettu ja sitä

	<p>alkoivat luoda paikallisesti paikalliset instituutiot (muun muassa koulut, koulutuskeskukset, yhdistykset, IPSS), jotka haastettiin suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan hankkeita. Tänä aikana rahoitettiin ja seurattiin 87 hanketta eri puolilla maata. Tässä vaiheessa edunsaajia on 43 200, jotka jakautuvat 54 kuntaan. 3. <i>sukupolvi</i> (2007–2009) määritteli 120 hanketta, jotka tavoittivat 81 695 lasta ja nuorta haavoittuvammista sosioekonomisista olosuhteista, iältään 6–24-vuotiaita. Tänä aikana PE laajensi toiminta-alueitaan ja oli läsnä 71 kunnassa eri puolilla maata. 4. <i>sukupolvessa</i> rahoitettiin 134 hanketta. Hankkeen onnistuneet tulokset ja tehokkaat toimintavalmiudet sosiaalisen osallisuuden alalla kannustivat hallitusta jatkamaan ohjelmaa, vahvistamaan sen läsnäoloa ja lisäämään sen kokonaisrahoitusta laajentamalla siten tuettavien hankkeiden määrää (ministerineuvoston päätöslauselma nro 63/2009, 23. heinäkuuta). Tämä painos lisäsi ohjelman rakenteeseen 5. ensisijaisen toimenpiteen: (I) kouluosallisuus ja epävirallinen koulutus; II) ammatillinen koulutus ja työllistettävyys; III) Kansalaisten ja yhteisöjen osallistuminen ja IV) Digitaalinen osallisuus – lisättiin viides ensisijainen toimenpide, jolla pyritään edistämään yrittäjyyttä ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä. <i>Viidennessä sukupolvessa</i> (2013–2015) laadittiin useita pöytäkirjoja 110 paikallisen hankkeen yhteenliittymien kanssa ja rahoitettiin 16 muuta erityistä kokeellista ja innovatiivista hanketta työllistettävyyden ja yrittäjyyden aloilla. 6. <i>sukupolvi</i> (2016-2018) keskittyi interventioon. Hankkeissa alettiin esittää toimintaehdotuksia 3 erityistoimenpiteellä/-alueella mukauttamalla toimintasuunnitelmaa paikallisyhteisöjen tarpeisiin ja erityispiirteisiin. Tässä painoksessa toimenpiteiden ikähaarukka laajennettiin myös 30 vuoteen, mikä mahdollisti johdonmukaisemman puuttumisen työllisyyteen ja työllistettävyyteen. Jälleen ohjelma järjestettiin uudelleen 5 strategiseen alueeseen: a) koulutus; b) työllistettävyys ja työllisyys; c) osallistuminen, kansalais- ja yhteisöoikeudet ja -velvollisuudet; d) digitaalinen osallisuus; e) Vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja yrittäjyys. Tässä numerossa PE rahoitti 112 hanketta, 110 Portugalissa ja kaksi kansainvälistä kokemusta, yhden Luxemburgissa ja toisen Yhdistyneessä kuningaskunnassa. 7. <i>sukupolvessaan</i> (tammikuu 2019 - 31. joulukuuta 2020) PE rahoitti 101 hanketta, 100 mantereella (30 pohjoisessa, 19 keskustassa, 34 Lissabonissa, 11 Alentejossa ja 4 Algarvessa) ja 3 Madeiran (2) ja Azorien (1) autonomisilla alueilla. Nämä hankkeet toteutettiin 68 kunnassa eri puolilla maata, ja niihin osallistui yli 900 kumppaniyhteisöä, mukaan lukien kunnat, seurakuntaneuvostot, kouluryhmät, riskialttiiden lasten ja nuorten suojelukomiteat, työllisyys- ja ammattikoulutusinstituutti (IEFP, I.P.), maahanmuuttajayhdistykset ja yksityiset hyväntekeväisyysjärjestöt. 103 hankkeeseen osallistui kahden vuoden aikana lähes 40 000 osallistujaa. <i>Hankkeen 8. sukupolvessa</i> (2020–2021) rahoitettiin kansallisella tasolla 105 hanketta: pohjoinen (30); Keskus (19); Lissabon (38); Alentejo (11); Algarve (4) ja autonomiset alueet (3).</p>
Innovatiivisuus / menestystekijät	Muita kysymyksiä olivat työllistettävyyden ja ammatillisen koulutuksen vahvistaminen, kohdeyleisön eriyttäminen, yhteenliittymien lujittaminen, rahoituksen eriyttäminen ja modulaarisuus , yhdistetyn osallistumismallin käyttöönotto, tuotteisiin keskittyvä koulutus sekä

	nuorisoaloitteiden parempi tukeminen ja heidän osallistumisensa kannustaminen. Huomionarvoista oli myös Community Facilitatorin luominen, nuori, jolla on positiivinen johtamisprofiili ja joka on vahvistanut paikallisia projektitiimejä.
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Koulutuksen pääosasto Sosiaaliturvalaitos, I.P. Yhteisrahoitus Euroopan sosiaalirahastosta/Portugali 2020 ja Lissabonin ja Algarven alueellisesta toimenpideohjelmasta
Johtavan organisaation yhteystiedot	Koulutuksen pääosasto: www.dge.mec.pt dge@dge.mec.pt Sosiaaliturvalaitos, I.P.: https://www.seg-social.pt/iss-ip-instituto-da-seguranca-social-ip Yhteisrahoitus Euroopan sosiaalirahastosta/Portugalista vuonna 2020 sekä Lissabonin ja Algarven alueellisista toimenpideohjelmista
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	http://www.programaescolhas.pt/apresentacao

Nimike	Oppimisyhteisöt-hanke – INCLUDE-ED
Täytäntöönpanon kesto	Alkuperäinen projekti - 2006 - 2011 Pilotointi toteutettiin Portugalissa vuosina 2017–2018, ja se toistettiin vuosina 2019–2020
Kohderyhmä(t)	Koulut ja yhteisöt
Kuvaus/tavoitteet	INCLUD-ED:n tavoitteena oli kyseenalaistaa, miten koulutus voi edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta osaamisyhteiskunnassa. Hankkeessa keskityttiin selittämään koulutustoimia, jotka voivat vaikuttaa koulun epäonnistumiseen tai menestykseen oppivelvollisuuskoulutuksessa (esi-, perus- ja keskiasteen koulutus, mukaan lukien ammatilliset ja erityiskoulutusohjelmat tavallisissa kouluissa) ja niiden suhdetta muihin yhteiskunnan aloihin (esim. asuminen, terveys, työllisyys, sosiaalinen ja poliittinen osallistuminen), keskittyen erityisesti sosiaalisesti syrjäytymiselle alttiisiin sosiaaliryhmiin (nuoret, maahanmuuttajat, kulttuuriryhmät, kuten romanit, naiset ja vammaiset). Ensimmäisen pilotoinnin jälkeen ja vakuuttavampien tulosten saamiseksi ja kestävyuden varmistamiseksi tämä kokemus laajennettiin koskemaan suurempaa joukkoa TEIP-kouluja kansallisella tasolla. Tämän täytäntöönpanon ansiosta hankkeessa voitiin syventää kansallisia strategioita koulumenestyksen torjumiseksi tietyissä sosioekonomisissa yhteyksissä.
Käsiteltävät haasteet	Yksi koulutusjärjestelmän suurimmista haasteista on osallisuuden ja sekoittumisen sekoittamisen välinen sekaannus. Tutkimuksissa ja tilastoissa suoratoistoa on verrattu sekoitukseen ja inklusioon, joita pidetään samoina. Sen vuoksi suoratoiston ja sisällyttämisen vaikutusten analysoimiseksi on tarpeen erottaa sisällyttäminen

	seoksesta. Tämä johtuu siitä, että ne johtavat hyvin erilaisiin koulutustilanteisiin ja niillä on erilaisia vaikutuksia opiskelijoihin.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Tämän hankkeen kehittämisessä CREA-tiimi tarjosi pääosastolle teknistä tukea, työskenteli ryhmittymien kanssa ja koulutti joukon kouluttajia, jotka varmistaisivat hankkeen kestävyuden ja laajentamisen tulevaisuudessa sekä hankkeen toteuttamisesta vastaavien opettajien seurannan ja koulutuksen omissa koulutusyhteisöissään. Niinpä marraskuussa 2019 aloitettiin kouluttajien koulutus ja tammikuussa 2020 kouluryhmien ja kouluttajien koulutus. Maaliskuussa 2020 koulut esittelivät toimintasuunnitelmat, kunkin koulutusyhteisön vastuutiimit esittelivät toimintasuunnitelman ja päättivät kohdeyleisöstä. Kouluttajien kanssa tehtiin myös kolme seurantaa huhti-, touko- ja kesäkuussa, kukin 2 tunnin ajan. Vuoden 2020 ensimmäisen lukukauden aikana järjestettiin 6 online-keskustelutilaisuutta, joissa oli yhteensä 18 tuntia.
Tulokset/ vaikutus	Tätä lähestymistapaa testattiin Portugalissa pilottikokeessa, joka rajoittui 11 ryhmään vuosina 2017–2018, ja se osoitti lupaavia tuloksia. Myöhemmin se toistettiin muissa ryhmissä. Nämä paikalliset toimet voivat auttaa vähentämään koulunkäynnin keskeyttämistä ja epäonnistumista. Se on innovatiivinen, kattava, testattu ja toimintaan perustuva lähestymistapa, johon osallistuvat paikalliset yhteisöt ja oppilaiden vanhemmat.
Innovatiivisuus / menestystekijät	Portugalissa tämä ohjelma suunniteltiin alun perin toteuttamaan sarja koulutuksellisia menestystoimia (AES) 50 ensisijaisen interventio-ohjelman (TEIP) koulutusalueella. Myöhemmin tämä kokemus toistettiin positiivisin tuloksin (https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/EPIPSE/relatorio_teip_2019_2020.pdf).
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Integroitu hanke, jota rahoitetaan Euroopan komission 6. puiteohjelman toimintalinjasta 7, kansalaiset ja hallintotapa osaamisyhteiskunnassa.
Johtavan organisaation yhteystiedot	CREA - Huippuosaamisen yhteisö kaikille, Barcelonan yliopisto, Espanja Opetusministeriö (MoE)
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/EPIPSE/relatorio_teip_2019_2020.pdf

Nimike	KOULU+ - 21 23 Koulu+
Täytäntöönpanon kesto	2021-2023
Kohderyhmä(t)	Oppimisvaikeuksista kärsiville oppilaille suunnatut kouluohjelmat (perus- ja keskiasteen koulutus)

Kuvaus/tavoitteet	Koulu+ -suunnitelma 21 23 hyväksyttiin oppimisvaikeuksista toipumiseksi, jotta ketään ei jätetä jälkeen. Tämä lähestymistapa johti sellaisten toimenpiteiden luomiseen, jotka perustuvat koulutuspolitiikkaan, joka on osoittautunut tehokkaaksi koulujen itsenäisyyden vahvistamisessa ja eriytyneissä koulutusstrategioissa, joilla pyritään edistämään koulumenestystä ja ennen kaikkea torjumaan eriarvoisuutta koulutuksen avulla.
Käsittävät haasteet	Tämän suunnitelman tarkoituksena ei ole luoda keinotekoisia edistystä, joka keskittyy tilastollisiin tavoitteisiin, vaan siinä keskitytään oppimisen tehokkaaseen parantamiseen, joka on suunnattu oppivelvollisuuden päättävien oppilaiden profiiliin sisältyvien osaamisalueiden kehittämiseen ja eri oppiaineiden olennaiseen oppimiseen. 21 23 Koulu+ -suunnitelmalla on näin ollen seuraavat strategiset tavoitteet: <ul style="list-style-type: none">- vaarantuneimpien taitojen palauttaminen;- opetusstrategioiden monipuolistaminen- investoinnit sosiaaliseen ja emotionaaliseen hyvinvointiin;- luottamus koulutusjärjestelmään;- Koko koulutusyhteisön osallistuminen;- vaikutusmahdollisuuksien lisääminen vahvistamalla resursseja ja keinoja;- Seuranta arvioimalla toimenpiteiden ja resurssien vaikutusta ja tehokkuutta.
Käytetty metodologinen lähestymistapa	Tässä integroidussa suunnitelmassa oppilaiden oppimisen elvyttämiseksi perus- ja keskiasteen koulutuksessa keskitytään kolmeen rakenteelliseen toimintalinjaan: <ol style="list-style-type: none">1 - opetus ja oppiminen;2 - koulutusyhteisöjen tukeminen;3 - tuntemus ja arviointi - kehitetty toiminta-aloilla, jotka vastaavat ensisijaisia esiintyvyyalueita, ja erityistoimissa, jotka muodostavat koulutusyhteisöille ehdotettujen toimenpiteiden kokonaisuuden sekä käytettävissä olevat keinot ja resurssit.
Tulokset/ vaikutus	Käynnissä olevat hankkeet, säännölliset vaikutukset ovat saatavilla seurantaraporteissa, jotka ovat saatavilla osoitteessa: https://escolamais.dge.mec.pt/monitorizacao
Innovatiivisuus / menestystekijät	Merkitystä annetaan osallistaville lähestymistavoille koulutukseen, keskittyen kouluohjelmiin, alueellisiin ja inhimillisiin tietoihin sekä valtion ohjelmien tulosten jatkuvaan arviointiin.
Rahoitus- ja kestävyysmalli	Rahoitetaan EU:n rahastoista hallituksen tuella: inhimillisen pääoman toimenpideohjelma – POCH; Portugali 2020; Euroopan unioni; Koulutuksen pääosasto
Johtavan organisaation yhteystiedot	Inhimillisen pääoman toimintaohjelma - POCH poch@poch.portugal2020.pt Portugali 2020 - https://portugal2020.pt/contacte-nos/ Euroopan unioni - https://european-union.europa.eu/index_en Koulutuksen pääosasto: www.dge.mec.pt dge@dge.mec.pt

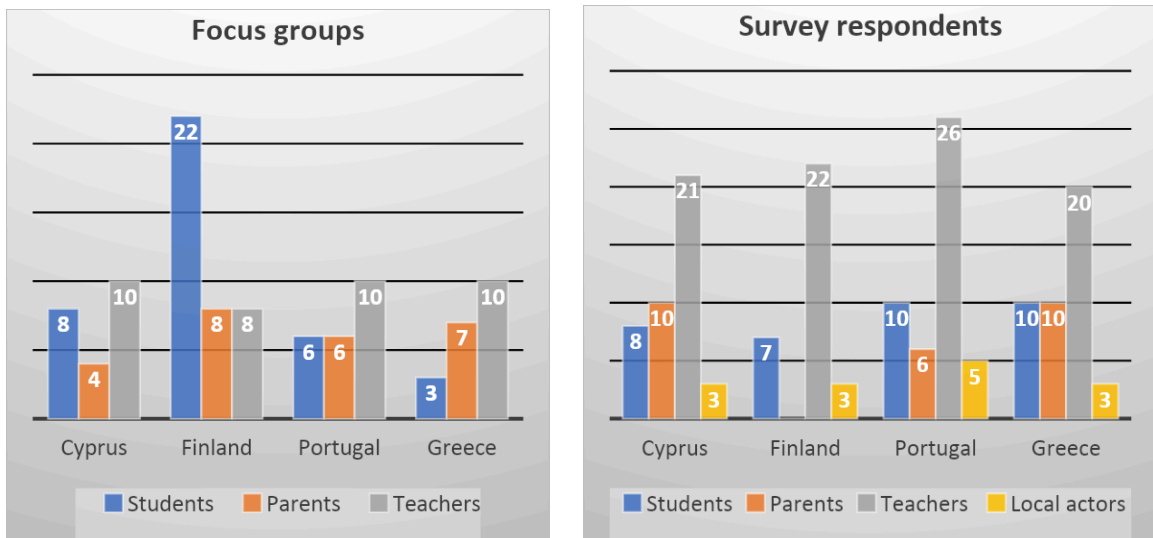
	escolamais@dge.mec.pt
Linkki / verkkosivusto (jos sellainen on):	https://escolamais.dge.mec.pt/mensagem

5. Kenttätutkimuksen tulokset

Kenttätutkimus tarjosi arvokasta tietoa useista näkökulmista: maahanmuuttajaoppilasta, vanhemmista, opettajista ja paikallisista toimijoista. Tulosten analysoinnissa käytetään aihekohtaista lähestymistapaa, jonka avulla tunnistetaan kohderyhmien yhteisiä ja/tai erilaisia mielipiteitä maahanmuuttajaoppilaiden oppimiseen, opettamiseen ja osallistamiseen liittyvistä haasteista, tarpeista ja hyvistä käytännöistä paikallisissa kouluissa.

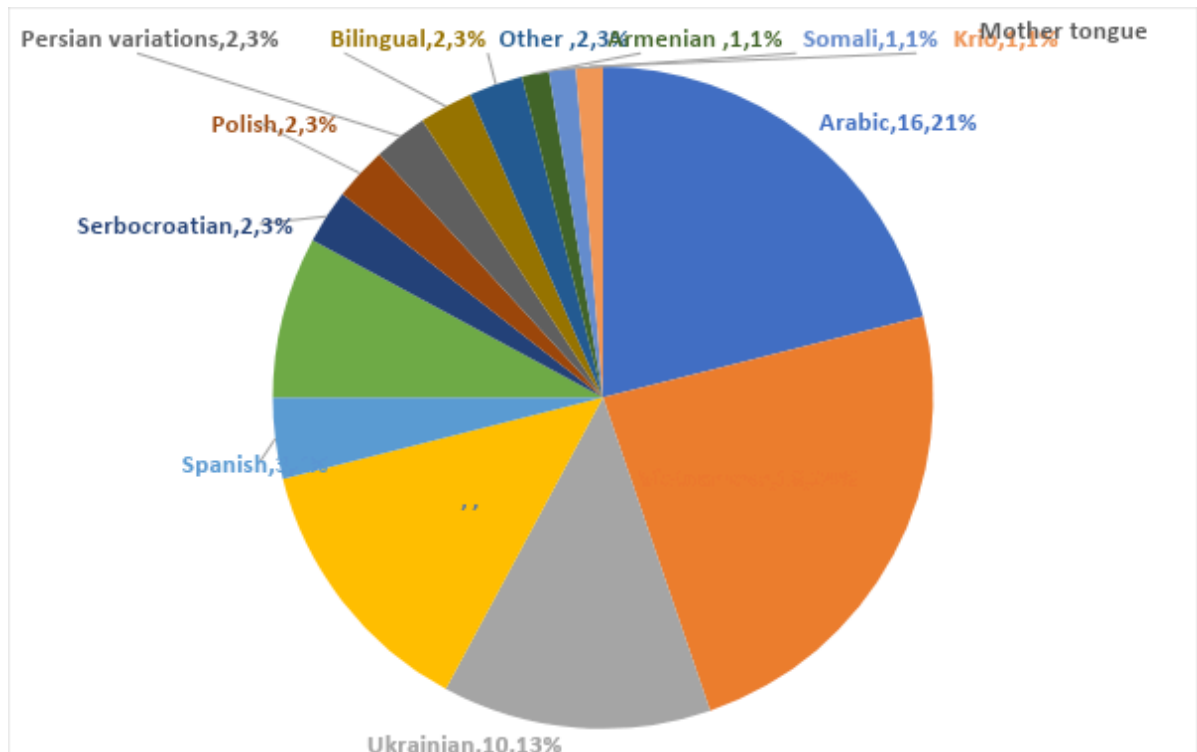
5.1. Väestötiedot

Fokusryhmiin osallistui yhteensä 102 osallistujaa ja verkkokyselyihin vastasi 164. Kaaviossa 3 esitetään kenttätutkimukseen osallistuneiden maahanmuuttajaoppilaiden, vanhempien, opettajien ja paikallisten toimijoiden määrä kussakin kumppanimaassa.

Kaavio 3: Osallistujien määrä kohderyhmää kohti kumppania kohti – maa.

Kuten kuviosta 4 käy ilmi, kenttätutkimukseen osallistuneiden 74 maahanmuuttajaoppilaiden tärkeimmät äidinkielet ovat arabia, vietnam, brasilianportugali, ukraina, espanja, serbokroatia, albania, armenia, puola, persia (urdu, dari / farsi), somali, krio (englanti). On 2 oppilasta, jotka ovat kaksikielisiä (ranska & portugali, ukraina ja venäjä) ja 2 oppilasta, jotka eivät ilmoittaneet äidinkieltään.

Kuvio 4: Osallistuvien oppilaiden äidinkielet

- Maahanmuuttajaosallistujat mainitsivat sodan, turvallisuuden, paremmat elinolot, työllistymismahdollisuudet ja perheenyhdistämisen tärkeimpinä syinä muuttoon. Useimmat heistä ovat asuneet isäntämaassa 1–3 vuotta (Portugalissa) ja yli 3 vuotta (Kyproksella ja Suomessa). Kreikassa maahanmuuttajat ovat asuneet alle vuoden tai 3–10 vuotta.
- Osallistuvat oppilaat ovat 10–16-vuotiaita ja käyvät julkisia peruskouluja.
- Mielenkiintoista kyllä, tutkimukseen osallistuneista 74 oppilaista 19 myönsi, ettei heillä ollut aikaisempaa koulukokemusta ennen muuttoa isäntämaahan. Samoin tutkimukseen osallistuneista 51 vanhemmasta 19 myönsi, että heidän lapsensa eivät käyneet koulua kotimaassaan.
- Suurin osa tutkimukseen osallistuneista opettajista työskentelee tällä hetkellä julkisissa peruskouluissa (1 opettaja ilmoitti työskentelevänsä lukiossa ja 7 yksityisissä kouluissa). Heidän tehtäviinsä kuuluvat luokanopettajat, kieltenopettajat, koulunjohtajat, aineenopettajat, valmentavat luokanopettajat, erityisopettajat ja muu koulun henkilökunta (psykologit).
- Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla opettajilla on jonkin verran kokemusta maahanmuuttajaoppilaista, kun taas suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista (61 opettajaa 89:stä) on yli 10 vuoden opetuskokemus.

5.2. Erot isäntämaissa

Tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajavanhemmat ja -oppilaat havaitsivat eroja kotimaansa ja vastaanottavien maiden koulujen välillä.

- Arabiankieliset koulut ovat paljon tiukempia kuin kyproslaiset koulut ja erottavat pojat tytöistä. Virheiden tai huonon käytöksen sattuessa opettajat saavat lyödä oppilaita. Uskontoon keskitytään ja tyttöjen on pakko käyttää hijabia koko ajan.
- Vietnamilaisissa kouluissa on enemmän oppilaita luokissa kuin suomalaisissa. Oppilaat viettävät enemmän aikaa koulussa, heillä on enemmän kotitehtäviä ja stressiä

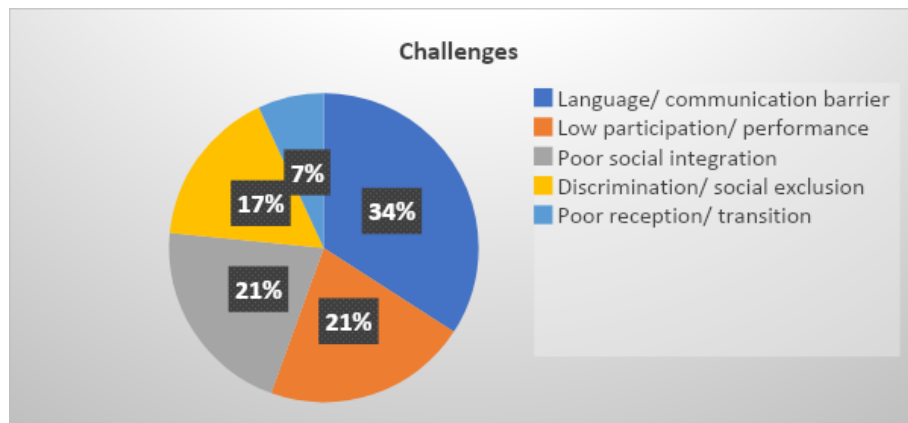
suorituskyvystään. Ei ole taukoja ulkona, fyysistä toimintaa, pääsyä tekniikkaan tai mahdollisuuksia luovuuteen. Vanhemmat kommunikoivat koulun kanssa vain hätätilanteessa.

- Brasilian kouluilla on vähemmän resursseja ja erilaisia menetelmiä kuin portugalilla.
- Albanialaiset, armenialaiset ja puolalaiset koulut ovat pienempiä ja niissä on vähemmän oppilaita kuin kreikkalaisissa kouluissa.

Arabiankieliset ja vietnamilaiset oppilaat ja vanhemmat ilmaisivat tyytyväisyytensä Kyproksen ja Suomen kouluihin. Haasteista huolimatta nämä lapset ovat paljon onnellisempia nykyisissä kouluissaan. Näin ei ole Kreikassa, jossa jotkut pakistanilaiset oppilaat ilmoittivat tylsyydestä ja tyytymättömyydestä jäljempänä analysoitujen esteiden vuoksi.

5.3. Haasteita

Kenttätutkimuksen mukaan oppilaiden suurimmat haasteet ovat (kuvio 5):

Kuva 5: Oppilaiden suurimmat haasteet

- **Kieli ja kommunikointi.** Tämän haasteen mainitsivat useimmat kohderyhmän osallistujat kolmessa kohderyhmässä, ja sen valitsi 99 kyselyyn vastanneesta 164:stä. Kielimuurit voivat haitata kommunikointia opettajien ja ikätovereiden kanssa. Jopa Portugalissa opettajat ja vanhemmat myöntävät, että tämä on ongelma, vaikka useimmat maahanmuuttajaoppilaat puhuvat Brasilian portugalia tai espanjaa, jotka ovat samanlaisia kuin portugali Portugalissa. Kun otetaan huomioon, että monilla maahanmuuttajaoppilailla ei ole ollut koulukokemusta ennen vastaanottavaan maahan muuttoa - kuten noin 1/4 osallistuneista oppilaista ja 1/2 osallistuvista vanhemmista myönsi - ja joskus rajallinen luku- ja kirjoitustaito omalla äidinkielellään (suomalaisten opettajien mukaan), uuden kielen oppiminen vaikeutuu entisestään. Suomalaiset opettajat mainitsevat esteeksi myös kielten erilaisen ääntämisen: esimerkiksi vietnamissa on täysin erilaiset äänneet kuin ruotsissa/suomessa, mikä aiheuttaa puheterapian tarpeen. He ovat yhtä mieltä siitä, että oppilaat eivät saa riittävästi kielitukea valmistavan koulutuksen aikana, ja Kyproksen opettajat ovat samaa mieltä siitä, että heidän mielestään 2 vuoden kreikan kielen opitunnit ovat riittämättömiä.
- **Alhainen sitoutuminen ja suorituskyky.** Nämä ongelmat voivat johtaa vaikeuksiin seurata luokkaa, luku- ja kirjoitusongelmiin uudella kielellä ja heikkoon suorituskykyyn (kuten useimmat vanhemmat, oppilaat ja opettajat fokusryhmissä ja 62 kyselyyn vastanneesta 164:stä ilmoittivat). Suomen ja portugalilaiset oppijat myöntävät, että jotkut aineet, kuten historia, luonnontieteet ja vieraat kielet, ovat heille vaikeampia uuden sanaston vuoksi. Joissakin

tapauksissa oppilaat eivät pysty työskentelemään itsenäisesti kotona, mitä oppilaat ja opettajat Suomessa sekä vanhemmat ja oppilaat Kyproksella ja Kreikassa ovat korostaneet voimakkaasti. Kreikkalaisille osallistujille tämä kotona työskentelyn ja ymmärryksen vaikeus johtuu opetustavasta. Portugalilaiset opettajat korostavat luokkien väärää sijoittamista, joka saattaa heikentää oppilaiden motivaatiota. Suomen tapauksessa opettajat myöntävät, että jotkut oppilaat eivät ole vuoden kuluttua valmiita siirtymään tavallisille luokille ja heiltä puuttuu tukea siirtymisen jälkeen.

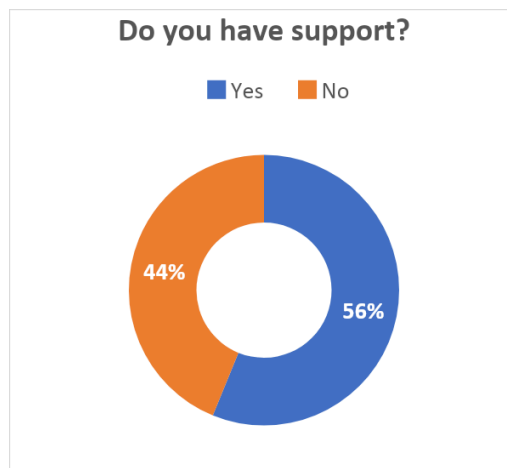
- **Huono sosiaalinen integraatio.** Kaikki kohderyhmän osallistujat ja 61 kyselyyn vastanneesta 164:stä mainitsivat maahanmuuttajaoppilaiden vaikeudet saada paikallisia ystäviä. Kuten maahanmuuttajaoppilaat Suomessa, Kyproksella ja Kreikassa myöntävät, tämä tapahtuu enimmäkseen alussa, koska he eivät pysty kommunikoimaan. Kuten suomalaiset opettajat korostavat, oppilaat, erityisesti vanhemmat, viettävät taukojen aikana aikaa muiden samaa etnistä alkuperää olevien ikätovereiden kanssa, mikä vaikeuttaa kotoutumista. Tutkimukseenosallistuneet kyproslaiset opettajat, jotka työskentelevät koulussa, jossa on paljon maahanmuuttajia, näkevät kuitenkin maahanmuuttajien ja paikallisten oppilaiden välisen vuorovaikutuksen, jossa he yrittävät oppia toistensa kieliä. Tämä vuorovaikutus on rajoitettua koulun sisällä kulttuurierojen vuoksi (Kyproksella maahanmuuttajat eivät mene paikallisten luokkatovereidensa syntymäpäiväjuhliin uskonnollisten vakaumusten vuoksi).
- **Syrjintä / sosiaalinen syrjäytyminen.** Yllättävää kyllä, syrjintä ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat viimeisiä haasteita: 48 kyselyyn vastanneesta 164:stä eri maissa (16 Suomesta, Kyprokselta ja Portugalista ja 32 Kreikasta) ja harvat kohderyhmän osallistujat Kyproksella ja Suomessa (vanhemmat ja opettajat) mainitsevat sen ongelmana. Kuten sanotaan, tämä ongelma ilmenee yleensä toisen asteen koulutuksessa, riippuen tietenkin koulun sijainnista ja siihen osallistuvien maahanmuuttajaoppilaiden määrästä. Joidenkin kyproslaisten kyselyyn osallistujien mukaan maaseudun kouluissa tai kouluissa, joissa maahanmuuttajat ovat vähemmistönä paikallisten keskuudessa, saattaa esiintyä enemmän syrjintää. Kreikkalaiset vanhemmat uskovat, että sosiaalinen syrjäytyminen/kiusaaminen kouluissa ei koske etnistä alkuperää. Päinvastoin, kiusaaminen ja rasismi näyttävät olevan merkittävä ongelma kaikilla koulutustasoilla haastateltujen opettajien, oppilaiden ja vanhempien mukaan Portugalissa. Maahanmuuttajaoppilaita pidetään ulkopuolisina, varkaina tai vastuussa talouskriisiin liittyvistä asioista, ja heitä kohdellaan huonosti.

Opettajien suurimmat haasteet ovat:

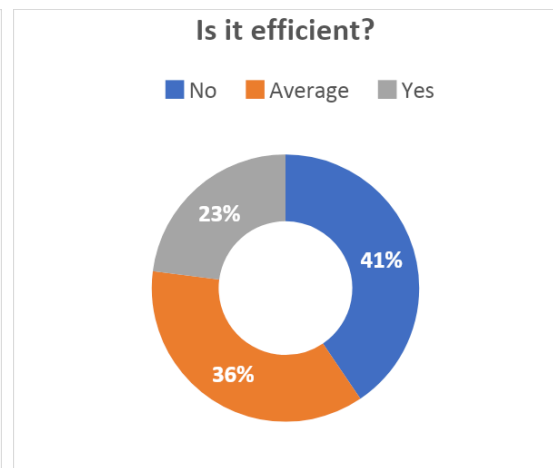
- **Huonot vastaanotto- / siirtymämenettelyt.** Useimmiten opettajat ja paikalliset toimijat korostavat oppilaiden huonoa vastaanottoa ja siirtymistä, mikä vaikeuttaa opettajien työtä. Maahanmuuttajaoppilaat saattavat saapua kesken lukuvuoden ilman opetuskielen taitoa. Portugalissa ja Kyproksessa heidät sijoitetaan yleensä luokkiin saatavuuden tai ikäryhmän mukaan yhdessä nuorempien tai edistyneempien oppilaiden kanssa. Tämä johtaa luokkaan, jossa on sekoitus ikää, useita akateemisia ja kielitasoja ja suuri määrä oppilaita, mikä ei anna opettajien työskennellä tehokkaasti ja vaikuttaa luokan yleiseen tasoon. Suurin osa opettajista mainitsee myös, että paikallisten ja maahanmuuttajien välillä on oppimiseroja, mikä vaikeuttaa motivaation ylläpitämistä ja luokkaan osallistumisen edistämistä. Suomalaiset, kyproslaiset ja kreikkalaiset osallistujat ovat yhtä mieltä siitä, että käytettävissä olevat vastaanotto- ja siirtymäprosessit (eli yksivuotinen valmistava koulutus ja tuen puuttuminen yleisopetukseen

siirtymisen jälkeen, kaksivuotiset kreikan kielen kurssit tai johdantokurssien järjestäminen vain, kun vaadittu määrä oppilaita rekisteröityy) eivät ole tehokkaita.

- **Järjestelmällisen tuen ja koulutuksen puute.** Suomalaiset opettajat uskovat, että maahanmuuttajien äidinkiellillä ei ole hyvää materiaalia, kun taas kyproslaiset opettajat mainitsevat, että kieltenopetukseen tarjottua materiaalia ei päivitetä tai se ei liity kansallisiin opetussuunnitelmiin. He kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että tarjolla olevat koulutusmahdollisuudet eivät ole pakollisia, käytännöllisiä tai riittäviä. Kyproslaiset osallistujat korostavat johdonmukaisuuden puutetta: kreikan kielen opettajat saattavat saapua paikalle keskellä vuotta. Heidät koulutetaan, mutta he vaihtavat rooleja tai koulua seuraavana vuonna. Käännöspalvelut ovat käytettävissä vain 2 tai 3 kertaa vuodessa, ja kreikan opettajat mainitsevat myös henkilöstöpulan. Kyselytutkimusten vastausten mukaan (kaavio 6) useimmat suomalaiset ja kyproslaiset opettajat myöntävät saavansa jonkin verran tukea (36 opettajaa 43:sta), mutta lähes kaikki portugalilaiset opettajat ovat eri mieltä (24 opettajaa 26:sta). Kreikkalaisten opettajien keskuudessa tästä asiasta on jonkin verran epäselvyyttä (12 opettajaa 20:stä myöntää saavansa tukea, kun taas muut 8 ovat eri mieltä). Suurin osa osallistuneista opettajista katsoo, että tuki ei ole yhtä tehokasta tai kesinkertaista (57 vastaajaa 89:stä), kun taas 15 portugalilaista opettajaa halusi ohittaa tämän kysymyksen (kaavio 7).

Figuri 6: Tuki opettajille

Figuri 7: Tuen tehokkuus

- **Ajan puute.** Kyproslaiset opettajat sanovat, että he eivät pysty tarjoamaan yksilöllistä tukea jokaiselle oppilaalle ajanpuutteen ja monien oppimistasojen vuoksi. Heillä ei ole aikaa valmistella henkilökohtaista materiaalia työpaikalla tai tehdä yhteistyötä kollegoiden kanssa niin paljon kuin haluaisivat (kuten suomalaiset opettajat sopivat). Portugalin ja Kreikan opettajat eivät viitanneet tähän asiaan lainkaan.
- **Kulttuurierot.** Erilaiset kontekstit tai normit voivat vaikuttaa harmoniaan ja ymmärrykseen luokassa. Kuten kreikkalaiset opettajat mainitsevat, näihin eroihin on vaikea puuttua, koska luokassa on suurin osa eri kulttuureista ja etnisistä ryhmistä tai heidän oma kulttuuritietoisuutensa puute. Suomalaiset opettajat korostavat maahanmuuttajaoppilaiden vaikeutta hyväksyä heille uusia pedagogisia menetelmiä ja mielipiteitä tai taipumusta käyttää äidinkielellään huonoja sanoja muiden lasten kiusaamiseen, koska he tietävät, ettei kukaan ymmärrä heidän kieltään. Kyproslaisille opettajille nämä erot ovat useimmiten ilmeisiä kansallisissa tai uskonnollisissa juhlissa tai uskonnontunneilla. On olemassa tapauksia, joissa kansallisia sankareita ei kunnioiteta, ja opettajat eivät pysty käsittelemään tällaisia tilanteita.

- **Yhteistyön puute vanhempien kanssa.** Suomalaiset, kyproslaiset ja kreikkalaiset opettajat mainitsevat kielimuurin aiheuttaman vaikeuden kommunikoida vanhempien kanssa. Kyproslaiset opettajat lisäävät, että jotkut vanhemmat eivät näytä välittävän lastensa koulutuksesta muiden selviytymisprioriteettien, kuten asunnon, ruoan ja rahan, vuoksi.

Vanhempien haasteet eivät ole olleet tutkimuksen keskiössä. Kyproksella ja Suomessa käydyissä fokusryhmäkeskusteluissa paljastui kuitenkin joitakin kriittisiä kohtia, jotka on syytä mainita:

- **Kieli ja kulttuuri.** Kielimuurin vuoksi vanhempien on joskus vaikea kommunikoida opettajien ja koulun hallinnon kanssa menettelyistä, lastensa edistymisestä tai muista tärkeistä asioista. Suomessa vanhemmat mainitsivat myös kulttuuriset yhteentörmäykset, joita he kokevat kotona lastensa kanssa, sillä lapset saattavat integroitua uuteen kulttuuriin vanhempiaan paremmin.
- **Sitoutuminen lasten koulutukseen.** Kaikki vanhemmat myöntävät kyvyttömyytensä auttaa lapsia kotona. Kyproksella on koko päivän peruskoululuokkia, joissa oppilaat saavat tukea läksyissä, mutta vanhemmilla ei ole siihen varaa. Suomessa vanhemmat eivät voi viedä oppilaita ruotsin aamun kesäkurseille, koska he ovat töissä.

5.4. Tarpeita

Kohderyhmän osallistujien mukaan oppilaat tarvitsevat kokonaisvaltaista tukea kielellisten, akateemisten, sosiaalisten ja emotionaalisten tarpeidensa kattamiseksi:

- **Alkuperäinen ja jatkuva kieli ja akateeminen tuki.** Kuten jo mainittiin, tarvitaan enemmän kielitukea ja akateemista tukea. Valmistavan koulutuksen käyttöönotto tai laajentaminen ennen yleiseen luokkaan siirtymistä sekä tuki siirtymisen jälkeen on askel oikeaan suuntaan. Oppilaat tarvitsevat enemmän tukea kielten oppimiseen ja tiettyihin aineisiin, kuten historiaan, matematiikkaan, englantiin tai muihin vieraisiin kieliin. Näin he ovat luottavaisempia työskentelemään itsenäisesti kotona.
- **Sosiaalinen ja emotionaalinen tuki.** Oppilaat ja vanhemmat ehdottavat mentorointia paikallisten oppilaiden kanssa ja koulun ulkopuolista toimintaa (kuten taidetta, urheilua ja tanssia) vuorovaikutuksen ja kielikäytännön tukemiseksi. Hauskat välitunnit (kuten lautapelit ja jalkapallo) ja kulttuurivaihto voivat lisätä vuorovaikutusta ja tukea klubit voivat toimia turvallisena ympäristönä. Kotoutumisen sujuvoittamiseksi ja kouluympäristön turvallisuuden parantamiseksi tarvitaan henkistä tukea: neuvontapalveluja ja sosiaalityöntekijöitä. Portugalilaiset vanhemmat pyytävät enemmän huolehtivia opettajia, joilla on empatiaa ja kiintymystä.

Opettajat/koulut tarvitsevat:

- **Jatkuva tuki ja koulutus.** Opettajat pyytävät laadukasta oppilaiden äidinkielelle käännettyä materiaalia sekä kääntäjää, sovittelijaa tai opetusavustajaa, joka voi auttaa luokassa. Eriytettyä oppimista, kielten oppimista ja monikulttuurista koulutusta koskeva käytännönläheinen, jatkuva ja pakollinen koulutus on myös ratkaisevan tärkeää. Kollegoiden välisen yhteistyön lisääminen ja hyvät vastaanotto- ja siirtymämenettelyt todella tukevat opettajia. Kyproslaiset opettajat pyytävät DRAS-ohjelmaan erikoistuneempaa henkilökuntaa, kun taas kreikkalaiset opettajat korostavat paremman infrastruktuurin ja enemmän henkilöstön tarvetta, jotta he voivat opettaa luokissa, joissa on vähemmän oppilaita.

- **Enemmän käyttöaika.** Aikaa olisi hyödyllistä muokata opetusmateriaalia, tehdä enemmän yhteistyötä, osallistua koulutukseen ja käyttää hauskoja aktiviteetteja luokassa, tarjota yksilöllistä tukea ja kokeilla uusia opetusmenetelmiä.
- **Kulttuuritietoisuus ja -toimenpiteet.** Opettajat tarvitsevat kulttuuritietoisuutta. Oppilaiden kulttuuritaustan tunteminen, viittausten ja yhteyksien luominen paikalliseen kulttuuriin sekä kunnioituksen ja hyväksynnän edistäminen oppilaiden välillä voi torjua syrjintää ja konflikteja. Portugalilaiset osallistujat korostivat, että tarvitaan tiukempia rasmin vastaisia strategioita tai parempia käytäntöjä kulttuuriseen integraatioon, kuten säännöllisiä tapaamisia, joissa oppilaat voivat keskustella ongelmista.

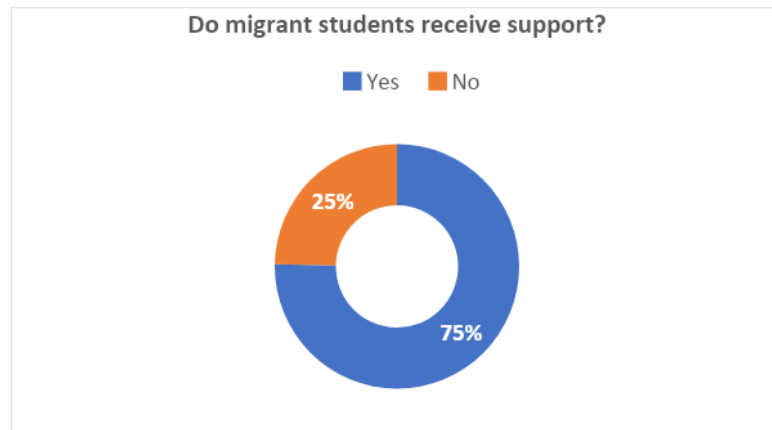
Maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat:

- **Kieltenoppimisen ja kulttuurisen integraation tukeminen.** Kyproslaiset vanhemmat pyytävät koulun tai kunnan tarjoamia kursseja isäntämaan kielestä ja kulttuurista kiinnostuneille. Tämä oli käytäntö, joka toteutettiin heidän koulussaan ennen COVID-19: ää.
- **Lisää osallistumista.** Vanhemmat tarvitsevat enemmän ohjausta koulujen toimintaan tai enemmän toimintaa vuorovaikutukseen kouluyhteisön kanssa. Suomalaiset opettajat ehdottavat järjestelmällisempää osallistumista: koulun johtokuntaan voi kuulua vanhempia, joilla on toinen kulttuuri- tai kielitausta.

5.5. Hyvät käytännöt

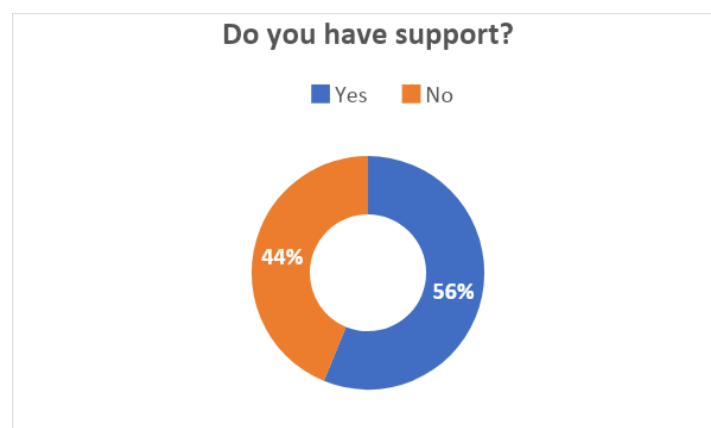
Kenttätutkimuksessa tuotiin esiin joitakin kumppanimaissa jo käytössä olleita hyviä käytäntöjä:

- **Akateeminen ja emotionaalinen tuki.** Eri maissa kyselyihin vastanneista 89 opettajasta 67 mukaan maahanmuuttajaoppilaat saavat tukea kouluissa (*kuvio 8*). Suomessa oppilaat saavat 1 vuoden valmistavan koulutuksen ja lisätukea vaikeiksi kokemissaan aineissa (historia) sekä sosiaalista tukea opetussuunnitelman ulkopuolisen toiminnan kautta (tanssi, jalkapallo, perjantai-hauskat päivät). Kyproksella oppilaat saavat 2 vuoden kielituen saapuessaan ja akateemista henkilökohtaista tukea DRASE-hankkeen kautta. Kyproslaisen vanhempien mukaan sijoittaminen alemmille luokille on hyvä käytäntö, koska se antaa lapsille aikaa keskittyä kieleen ensimmäisten jaksojensa aikana uudessa koulussa (itse asiassa kaikki haastatellut lapset puhuvat kreikkaa). Portugalissa oppilaat saavat ylimääräistä akateemista ja emotionaalista tukea psykologeilta ja hyvinvointiryhmiltä. Kreikassa on johdantokursseja saapumisen yhteydessä, mutta vain, jos vaadittu määrä oppilaita rekisteröityy.

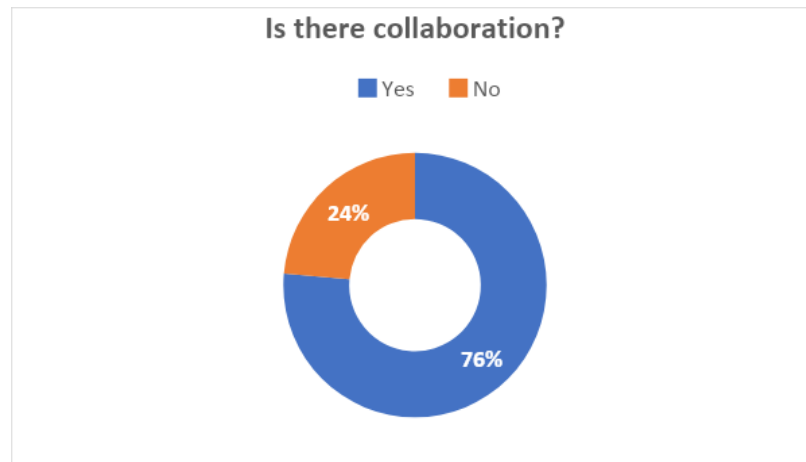
Kaavio 8: Tuki maahanmuuttajaoppilille

- **Saatavilla oleva tuki opettajille.** Suomen ja portugalin opettajien mukaan vanhempien tapaamisissa on apuna koulunkäyntiavustajia, tulkkeja tai käännöstyökaluja. On olemassa joitakin koulutusmahdollisuuksia, kuten Språkstark-hanke Suomessa (joka ei ole enää käynnissä) ja Pedagogisen instituutin pakolliset seminaarit kieltenopettajille Kyproksella vuosittain, jotka edistävät tiedonvaihtoa, mutta opettajien on osallistuttava niihin. Kyproksen ministeriö ja pedagoginen instituutti tarjoaa valinnaista koulutusta maahanmuuttajien opetuksesta, osallistavaa opetusmateriaalia ja oppaan maahanmuuttajaoppilaiden kotouttamiseen. Tutkimuksen mukaan (kuvio 9) suurin osa suomalaisista ja kyproslaisista opettajista on samaa mieltä siitä, että he saavat tukea (36 opettajaa 43:sta). Kreikan 20 opettajasta 12 on samaa mieltä. Vaikka valtaosa portugalilaisista opettajista kieltäytyy saamasta tukea (24 opettajaa 26:sta), he myöntävät samalla yhteistyönsä sosiaalityöntekijöiden ja psykologien kanssa maahanmuuttajaoppilaiden ja heidän perheidensä auttamiseksi sekä koulun johdolta saamansa tuen.

Kuva 9: Tuki opettajille

- **Opettajien välinen yhteistyö.** Kyselyyn vastanneista 89:stä 68 (kuvio 10) on samaa mieltä siitä, että opettajat tekevät hyvää yhteistyötä suunnittelemalla oppitunteja yhdessä kieltenopettajien tai valmistavan opetuksen opettajien kanssa ja keskustelemalla oppilaiden edistymisestä, vaihtamalla materiaalia ja hyviä käytäntöjä. Portugalissa on koulua – myös ristikkäistä yhteistyötä.

Kuvio 10: Opettajien välinen yhteistyö

- **Osallistava ympäristö.** Suomen ja Kyproksen tapauksessa vanhemmat ja oppilaat vaikuttavat erittäin tyytyväisiltä kouluympäristöön yleensä. Opettajat ovat huolehtivia ja ystävällisiä (kuten myös jotkut maahanmuuttajaoppilaat Kreikassa huomauttivat) ja yrittävät saada oppilaat mukaan oppimisprosessiin ja edistää vuorovaikutusta. Koulun sisällä on vuorovaikutusta muiden ikätovereiden kanssa.
- **Vanhempien osallistuminen.** Jotkut koulut yrittävät saada vanhemmat mukaan huolimatta kielimuurista ja vähäisestä kiinnostuksesta lastensa koulutukseen (Kypros). Suomessa vanhemmille tiedotetaan koulujärjestelmästä ja siitä, miten he voivat tukea lapsiaan. He osallistuvat myös hauskoihin aktiviteetteihin, kuten urheilutapahtumiin, vapaaehtoiseen pihatöihin koulussa, tapahtumiin entisten maahanmuuttajaoppilaiden kanssa ja kulttuuritapahtumiin. Myös vanhemmat pyritään saamaan mukaan koulujen johtokuntiin. Portugalissa koulu tekee yhteistyötä sosiaalityöntekijöiden kanssa maahanmuuttajaperheiden osallistamiseksi.
- **Opettajien aloitteet oppilaiden osallistamiseksi.** Se riippuu opettajien halukkuudesta tukea maahanmuuttajaoppilaita mahdollisimman paljon. Osallistuvat opettajat kertovat käyttämistään hyvistä käytännöistä:
 - Oppilaiden akateemisten tietojen alustava arviointi
 - Henkilökohtainen/eriytetty oppiminen
 - kehon kielen käyttö
 - audiovisuaalinen tuki (kuvat, videot, PPT)
 - musiikin, liikkeen, teknologian, empatiapelien, tiimityön käyttö
 - mentorointia, vertaistukea yhteistyön edistämiseksi
 - perehtyminen oppilaan kulttuuriin ja kieleen
 - vuorovaikutuksen kannustaminen luokassa ja sen ulkopuolella (urheilu, teatterijoukkueet)
 - ammatilliset kehittymismahdollisuudet omalla ajallaan
 - kulttuurienvälisen materiaalin valmistelu omalla ajallaan.

6. Osallistavia keskittymiä koskeva toimintasuunnitelma

Kumppanit ovat laatineet asiakirja- ja kenttätutkimusten tulosten perusteella kansalliset toimintasuunnitelmansa. Vaikka kansalliset realiteetit eroavat usein poliittisesta ympäristöstä, koulutuspolitiikasta ja käytettävissä olevista resursseista, haasteet ja tarpeet pysyvät enimmäkseen samoina. Kaikki kumppanimaat tarvitsevat selkeän kansallisen strategian maahanmuuttajaoppilaiden ja -perheiden osallistamiseksi koulujärjestelmään. Sen vuoksi niiden suositukset esitetään tiivistetysti jäljempänä **osallistavia keskittymiä koskevassa toimintasuunnitelmassa**, jossa on neljä toiminta-alaa:

1. **Kieli ja akateeminen tuki.** Tarvitaan parempia vastaanotto- ja siirtymämenettelyjä sekä kohdennettua kieli- ja akateemista tukijärjestelmää, jotta oppilaat voivat selviytyä uudesta koulujärjestelmästä:
 - a) Vastaanottoluokkien käyttöönotto tai laajentaminen joustavalla opetussuunnitelmalla, jotta voidaan tarjota yksilöllisempää tukea ja valmistautua tavallisiin luokkiin siirtymiseen.
 - b) Joustava siirtyminen tavallisiin luokkiin. Oppilaiden kykyjen arviointi ennen siirtymistä ja jatkuvan tuen tarjoaminen siirtymävaiheen jälkeen.
 - c) Tarjolla olevien kielikurssien laajentaminen kouluaikana. Pakolliset kesä- tai iltapäiväkurssit niille, joilla on heikko kielitaito nykyisen kielitukijärjestelmän loppuun mennessä.
 - d) Lisätuen tarjoaminen. Iltapäivätunnit oppilaille, jotka tarvitsevat tukea muissa aineissa tai läksyissä (omalla äidinkielellään).
 - e) Systeeminen ja parannettu alku-, formatiivinen ja summatiivinen arviointi tarpeiden diagnosoimiseksi ja kielen ja muiden perusaineiden edistymisen seuraamiseksi.
2. **Emotionaalinen tuki ja sosiaalinen osallisuus.** Hyväksynnän, vuorovaikutuksen ja sosiaalisen integraation edistäminen kouluympäristössä on ratkaisevan tärkeää oppilaiden hyvinvoinnille:
 - a) Vertaistuki ja mentorointi. Tukiklubi maahanmuuttajaopilaille, joka tarjoaa turvallisen tilan jakaa kokemuksiaan ja tarjota keskinäistä apua. Yhdistä maahanmuuttajaoppilaat paikallisiin, jotka ovat heidän mentoreitaan, jotka auttavat heitä navigoimaan kouluympäristössä, rakentamaan ystävyyssuhteita ja kehittämään yhteenkuuluvuuden tunnetta.
 - b) Kiusaamisen vastaiset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että syrjivästä käyttäytymisestä aiheutuvat seuraukset määritellään hyvin ja pannaan täytäntöön. Ryhmätapaamiset, joissa oppilaat voivat avoimesti keskustella kiusaamisesta ja sopimattomasta käytöksestä jaetun vastuun kulttuurin edistämiseksi.
 - c) Kulttuuritietoisuustapahtumat oppilaille, koulun henkilökunnalle ja vanhemmille, jotta voidaan korostaa monimuotoisuutta ja juhlistaa kaikkien kulttuurien rikkautta koulussa.
 - d) Osallistava koulun ulkopuolinen toiminta. Urheilu-, musiikki- ja taidekerhot, jotka voivat tuoda oppilaat yhteen kieli- tai kulttuuriesteistä riippumatta ja edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta.
 - e) Psykologisen tuen tai neuvonnan tarjoaminen oppilaille ja heidän perheilleen
3. **Opettajan tuki.** Opettajien tukeminen on ratkaisevan tärkeää maahanmuuttajaoppilaiden koulumenestyksen varmistamiseksi.

- a) Jatkuva, käytännöllinen ja pakollinen koulutus koko koulun henkilökunnalle monikulttuurisesta koulutuksesta, kulttuurisesta herkkyydestä ja osallistavista opetusstrategioista.
 - b) Ajantasainen oppimateriaali, joka on käännetty oppilaiden äidinkielelle ja joka heijastaa eri kulttuureja ja näkökulmia.
 - c) Tarjotaan opetusavustajia, jotka osaavat oppilaiden äidinkieltä, sekä kääntäjiä/sovittelijoita erityisesti kouluissa, joissa on paljon maahanmuuttajaoppilaita, tukemaan jokapäiväistä opetusta, viestintää sekä opettajien ja vanhempien tapaamisia.
 - d) Hyvien ja luotettavien digitaalisten käännösohjelmien ja -sovellusten tarjoaminen.
 - e) Henkilöstö ja parannettu infrastruktuuri oppilaiden määrän vähentämiseksi luokkaa kohden
 - f) Erikoistunut ja vakaa kieltenopetushenkilöstö
 - g) Harjoitteluaika yhteistyöhön, monitieteisen lähestymistavan harjoittamiseen ja interaktiivisten opetusmenetelmien ja audiovisuaalisen materiaalin käyttämiseen eri taustoista tulevien oppilaiden ymmärryksen ja sitoutumisen parantamiseksi.
- 4. Vanhempien ja yhteisön osallistuminen.** Vanhempien ja yhteisön ottaminen mukaan oppimisprosessiin ja koulun toimintaan on myös tärkeää.
- a) Orientaatio-ohjelmat, joilla vanhemmille tiedotetaan uudesta opetussuunnitelmasta, koulun odotuksista ja vaatimuksista, pääsyyn liittyvistä dokumentointikäytännöistä, sertifiointista, akateemisista huolenaiheista ja koulujen yhteysjärjestelmistä.
 - b) Luokkien järjestäminen maahanmuuttajavanhemmille, jotka haluavat oppia vastaanottavan maan virallisen kielen, jotta he voivat paremmin tukea lapsiaan kotona ja kommunikoida tehokkaasti koulun kanssa.
 - c) Vanhemmille tarkoitettut työpajat ja tapahtumat, joiden tarkoituksena on auttaa heitä ymmärtämään paremmin koulutusjärjestelmää, tukea lastensa oppimista, tutustuttaa heidät uusiin kulttuurinormeihin tai jakaa perinteitään ja kulttuuriaan paikallisten vanhempien kanssa.
 - d) Vanhempien aktiivinen osallistuminen vanhempien ja opettajien yhdistyksiin.
 - e) Yhteistyö paikallisyhteisöjen organisaatioiden kanssa lisätuen ja -resurssien tarjoamiseksi maahanmuuttajataustaisille perheille.

7. Johtopäätös

Työpöytä- ja kenttätutkimus paljastaa oppilaiden, opettajien, koulujen ja vanhempien yhteiset haasteet ja tarpeet neljässä Euroopan maassa - Portugalissa, Suomessa, Kyproksella ja Kreikassa. Suurimpia haasteita ovat kieli ja viestintä, maahanmuuttajaoppilaiden vähäinen sitoutuminen, huonot vastaanotto- ja siirtymämenettelyt, sosiaalisen integraation puute, harjoitteluajan puute sekä opettajien käytännön ja jatkuvan koulutuksen ja tuen puute. Vaikka työpöytä tutkimus korostaa syrjintää ja opettajien yhteistyötä haasteiden joukossa, kenttätutkimuksessa todetaan, että opettajien yhteistyö on hyvää ja syrjintä on enimmäkseen yleistä portugalilaisissa kouluissa eikä muissa kumppanimaissa. Vanhempien osallistumisen puutetta tutkitaan myös kenttätutkimuksessa.

Kumppanimaat ovat viime aikoina ottaneet joitakin askelia oikeaan suuntaan. Hyviin käytäntöihin kuuluvat äskettäin saapuneiden maahanmuuttajien vastaanottokurssit ja osallisuutta edistävät toimet (Suomi), kielenopiskelukurssit (Kypros ja Kreikka), sosiaalityöntekijöiden ja muiden asiantuntijoiden psykologinen tuki (Portugali), osallistuminen kansallisiin ja eurooppalaisiin ohjelmiin rahoituksen ja ammatillisen kehityksen mahdollisuuksien varmistamiseksi sekä opettajien omat aloitteet ja halukkuus tukea oppilaitaan.

Parantamisen varaa toki vielä on. Tarvitaan virallisia osallistavia strategioita, jotta voidaan varmistaa maahanmuuttajaoppilaiden sujuva kotoutuminen kansallisiin kouluihin. Oppilaat tarvitsevat kielellistä, akateemista, emotionaalista ja sosiaalista tukea. Opettajat hyötyvät varmasti kohdennetummasta, käytännöllisemmästä ja jatkuvammasta koulutuksesta, päivitetystä, kulttuurisesti sensitiivisestä materiaalista ja harjoitteluajasta osallistavien opetustapojen tutkimiseen. Parempi infrastruktuuri ja rahoitus ovat tärkeitä, jotta koulut voivat järjestää vanhemmille suunnattuja perehdytysohjelmia, järjestää kulttuurienvälisiä tapahtumia ja tarjota opettajilleen kääntäjiä, sovittelijoita ja opetusavustajia.

8. Viittaukset

DIREÇÃO-GERAL DE ESTATÍSTICAS DA EDUCAÇÃO E CIÊNCIA – DGEEC, (2022), Perfil do Aluno, 2020/2021, accessed in March 2023:
[https://www.dgeec.mec.pt/np4/97/%7B\\$clientServletPath%7D/?newsId=147&fileName=DGEEC_DSEE_2022_PERFIL_DO_ALUNO_2021.pdf](https://www.dgeec.mec.pt/np4/97/%7B$clientServletPath%7D/?newsId=147&fileName=DGEEC_DSEE_2022_PERFIL_DO_ALUNO_2021.pdf)

European Commission, 2019.

https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/road-integration-education-and-migration_en

European Commission, 2021,

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en#migration-to-and-from-the-eu

Hellenic Statistical Authority. (2022, 11 3). Retrieved March 3, 2023, from

https://www.statistics.gr/statistics/pop?p_p_id=com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3_mvcPath=%2Fview_content.jsp&_c

Ministry of Education, Culture, Sport and Youth (MECSY). (2021). *Annual Report 2021*.

https://archeia.moec.gov.cy/mc/605/annual_report_2021_en.pdf

OECD (2022), Review of Inclusive Education in Portugal, Reviews of National Policies for Education, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a9c95902-en>, accessed in March 2023:

<https://www.oecd.org/publications/review-of-inclusive-education-in-portugal-a9c95902-en.htm>

Prodromou P. (2022, July). *Δήλωση του Υπουργού Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας σε συνέντευξη Τύπου στο Υπουργείο για την ενίσχυση των διαδικασιών υποδοχής και ομαλής ένταξης των μαθητών/τριών με μεταναστευτική βιογραφία και της ελληνομάθειας [Statement by the Minister of Education, Sports and Youth at a press conference at the Ministry about strengthening the reception and smooth integration of students with an immigrant biography and Greek language proficiency]* [Speech transcript]

<https://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp14234a>

Statista (2022). Countries and regions: Finland.

<https://www.statista.com/study/25504/finland-statista-dossier/>

Statistics Finland (2022). <https://www.stat.fi/en/publication/cl8n2djzw3b360cvz35t3up2r>

UNHCR. (2019). UNHCR, UNICEF and IOM urge European states to boost education for refugee and migrant children. UNHCR Cyprus.

<https://www.unhcr.org/cy/2019/09/11/unhcr-unicef-and-iom-urge-european-states-to-boost-education-for-refugee-and-migrant-children/>

9. Liitteet

9.1. Suostumuslomake

Inklusiiviset keskuksset: koko koulun kattava lähestymistapa

muuttaa koulut inklusiivisiksi keskuksiksi

Osallistujan suostumuslomake - kohderyhmä

Vakuutan, että:

- Suostun osallistumaan (kumppanimaan) järjestämään fokusryhmään (päivämäärä) eurooppalaisen hankkeen "Inclusive Hubs" työpaketin 2 yhteydessä - hankkeen numero: 2022-1-FI01-KA220-SCH-000086160.
- Minulle on kerrottu hankkeesta ja olen ymmärtänyt, mistä hankkeesta on kyse ja mitä sillä tavoitellaan.
- Minulle on ilmoitettu, että jos valokuvia otetaan, ne on tarkoitettu yksinomaan fasilitaattoreiden ja järjestäjien sisäiseen käyttöön ja levittämiseen.
- Voin päättää olla vastaamatta mihinkään kysymyksiin, joita minulle esitetään, ja voin lopettaa osallistumisen fokusryhmään milloin tahansa. Fokusryhmien aikana tai sen lopussa voin pyytää joidenkin huomautusteni muuttamista tai poistamista.
- Nimeäni ei julkaista tai välitetä kenellekään projektitiimin ulkopuoliselle.
- Antamani tietoja käytetään vain tähän hankkeeseen ja sen tulosten hyödyntämiseen.
- Jokaisen osallistujan tulee kunnioittaa muiden tiimin jäsenten henkilötietoja. Ymmärrän täysin, että kaikki minun tai muiden ryhmän jäsenten antamat tiedot on pidettävä luottamuksellisina.
- Osallistumiseni on vapaaehtoista ja voin vetäytyä milloin tahansa syytä ilmoittamatta.
- Olen saanut kutsun tietoihini, olen lukenut sen ja ymmärrän selvästi prosessin, jota aion seurata.

Koko nimi: _____

Sähköpostiosoite: _____

Allekirjoitus: _____

Päivämäärä: _____

9.2. Kenttätutkimuksen kysymykset

A. Kohderyhmän kysymykset

A.1. Maahanmuuttajat

- Käytkö julkista tai yksityistä koulua isäntämaassa? Kuinka kauan?
- Oletko käynyt koulua ennen muuttoa tähän maahan? Kuinka kauan?
- Kuinka erilainen edellinen koulusi oli verrattuna siihen, jota käyt nyt?
- Millaisia haasteita olet kohdannut tai kohtaat tällä hetkellä nykyisessä koulussasi? (anna esimerkkejä: kieli, viestintä, ystävien saaminen, opettajan seuraaminen luokassa, opiskelu yksin, kotitehtävien tekeminen, heikko suorituskyky, syrjintä)
- Mitä haluaisit koulusi parantavan? Mitkä ovat tarpeesi?
- Onko koulussasi nähty hyviä käytäntöjä/toimenpiteitä, jotka auttoivat sinua tuntemaan olosi paremmaksi, integroitumaan paremmin, suoriutumaan paremmin?

A.2. Muuttajien sukulaiset

- Käyvätkö lapsesi julkista tai yksityistä koulua vastaanottavassa maassa? Kuinka kauan?
- Olivatko lapsesi käyneet koulua ennen muuttoaan tähän maahan? Kuinka kauan?
- Millaisia haasteita lapsesi kohtaavat tällä hetkellä / ovat kohdanneet nykyisessä koulussaan? (anna esimerkkejä: kieli, viestintä, ystävien saaminen, opettajan seuraaminen luokassa, selviytyminen kotitehtävistä, opiskelu yksin, heikko suorituskyky testeissä, luku- ja kirjoitusvaikeudet, syrjintä)
- Mitä haluaisit lastesi koulun parantavan? Mitkä ovat tarpeesi?
- Onko lastenne koulussa toteutettu hyviä käytäntöjä tai toimenpiteitä maahanmuuttajaoppilaiden osallistamiseksi?

A.3. Opettajat

- Työskenteletkö tällä hetkellä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kanssa luokassasi/ Oletko koskaan työskennellyt maahanmuuttajaoppilaiden kanssa?
- Mitkä ovat suurimmat haasteet maahanmuuttajaoppilaiden opetuksessa ja oppimisessa koulussa?
- Mitkä ovat suurimmat haasteet maahanmuuttajaoppilaiden sosiaalisessa integroitumisessa kouluun?
- Mitkä ovat syyt näihin haasteisiin?
- Näetkö oppimisprosessissa eroja paikallisten ja maahanmuuttajaoppilaiden välillä? Millaisia eroja? Miten voimme kuroa nämä erot umpeen?
- Onko sinulla tukea tai koulutusta maahanmuuttajaoppilaiden opettamiseen ja tukemiseen? Millaista tukea? Onko tämä tuki tehokasta? Tarvitsetko lisää tukea? Onko ehdotuksia?
- Tarjoaako koulu tukea maahanmuuttajaoppilaille heidän osallisuuttaan ja kotoutumistaan?
- Teettekö yhteistyötä muiden kollegoiden, opetushenkilöstön, koulunjohtajien ja opetusviranomaisten kanssa helpottaaksenne maahanmuuttajaoppilaiden opetusta/kotoutumista? Kuinka?
- Mitä toimia toteutate henkilökohtaisesti maahanmuuttajaoppilaiden oppimisen ja kotoutumisen helpottamiseksi? Onko parhaita käytäntöjä?
- Onko maahanmuuttajaoppilailla taipumus olla enemmän vuorovaikutuksessa samaa etnistä alkuperää olevien oppilaiden kanssa? Miksi?

B. Kyselyn kysymykset

GDPR-lausunto: Osallistumisesi tähän tutkimukseen on vapaaehtoista. Voit halutessasi olla osallistumatta. Jos päätät osallistua tähän kyselyyn, voit vetäytyä milloin tahansa.

Inclusive Hubs -konsortio suhtautuu yksityisyyteesi vakavasti ja käyttää henkilötietojasi täysin luottamuksellisesti vain tämän projektin tarkoituksiin. Kaikki tiedot tallennetaan suojatussa sähköisessä muodossa, eikä kysely sisällä mitään tietoja, joista sinut voitaisiin tunnistaa. Tämän kyselyn tuloksilla on vain tutkimuksen tarkoitus. Sinä hallitset meille antamiasi henkilötietoja. Voit ottaa meihin yhteyttä milloin tahansa, jos haluat muuttaa tai poistaa tietosi.

Hyväksyn

Kyllä

Ei

B.1. Paikalliset toimijat

1. Mikä on asemasi/roolisi koulutusosalalla?
 - Virkamies
 - Ministeriön jäsen
 - Päätäjä
 - Koulutarkastaja
 - Tutkija/projektipäällikkö
 - Muut, täsmennettävä _____
2. Mitkä ovat mielestäsi/kokemuksesi mukaan suurimmat haasteet, joita maahanmuuttajaoppilaat kohtaavat paikallisissa kouluissa? (Valitse niin monta vaihtoehtoa kuin käytät)
 - Kielimuuri / viestintä
 - Huono vastaanotto / siirtyminen
 - Huono sosiaalinen integraatio
 - Alhainen akateeminen suorituskyky
 - Syrjäytyminen/syrjintä
 - Sosiaalinen syrjäytyminen
 - Muut, täsmennettävä _____
3. Millaista tukea paikallisyhteisösi, paikkakuntasi tai maasi opettajat saavat? (Valitse niin monta vaihtoehtoa kuin käytät)
 - Osallistava opetusmateriaali
 - Monikulttuurisissa luokkahuoneissa tapahtuvaa opetusta koskeva koulutus
 - Kielituen tarjoaminen monimuotoisille / maahanmuuttajaopplaille
 - Käytönaikainen aika oppituntien muokkaamiseen erilaisten luokkahuoneiden tarpeisiin sopiviksi
 - Erityisavustaja luokassa
 - Muut, kiitos specify _____
4. Voitteko yksilöidä 3 politiikkaa/toimenpidettä, joita maassanne toteutetaan opettajien tukemiseksi sekä maahanmuuttajaoppilaiden opettamisessa että kotouttamisessa?
5. a. Ovatko nämä politiikat ja / tai toimenpiteet mielestänne / tai mielestänne tehokkaita?
 - Kyllä
 - Ei

- b. Jos vastauksenne on myönteinen, voitteko selittää, miten hyvin nämä paikallisen/kansallisen tason politiikat ovat onnistuneet?
6. Onko näissä politiikoissa/toimenpiteissä tiettyjä näkökohtia, joita mielestänne pitäisi muuttaa ja/tai parantaa? Kuinka?
7. a. Teettekö yhteistyötä opettajien ja/tai rehtoreiden/tarkastajien/opetusviranomaisten ja asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa maahanmuuttaja-/pakolaislasten kotoutumisen ja oppimisen helpottamiseksi?
- Kyllä
 - Ei
- b. Jos vastauksesi on kyllä, voitteko hahmotella tiettyjä aloja, joilla teette yhteistyötä?
8. a. Onko olemassa erityistä koulutusohjelmaa, jota tarjotaan paikallistason opettajille maahanmuuttajalasten opettamiseksi?
- Kyllä
 - Ei
- b. Jos vastauksesi on kyllä, mistä se koostuu ja oletko tyytyväinen siihen?
9. Miten vastaat opettajien tarpeisiin maahanmuuttaja-/pakolaislasten opettamisessa? Onko joitakin alueita, joilla mielestäsi tarvitaan enemmän tukea?
10. Muita huomautuksia

B.2. Maahanmuuttajavanhemmat:

Demografiset tiedot:

1. Mikä on äidinkielesi?
2. Ilmoita lapsen/lasten äidinkieli (jos eri kuin sinun).
3. Mikä on koulutustasosi?
 - Alkeisopetus
 - Alemman keskiasteen koulutus
 - Toisen asteen koulutus
 - Alempi korkeakoulututkinto tai vastaava taso
 - Ylempi korkeakoulututkinto tai vastaava taso
 - Tohtorintutkinto tai vastaava taso
 - Ei mikään edellä mainituista
4. Asumisvuodet (kumppanimaan)
 - Alle 12 kuukautta
 - 1-3 vuotta
 - 3-5 vuotta
 - 5-10 vuotta
 - 10+ vuotta
 - Ei varmaa
5. Siirron syy (tarkista niin monta vaihtoehtoa kuin käytät):
 - Taloudelliset vaikeudet
 - Paremmat työllistymismahdollisuudet
 - Paremmat elinolot

- Sota
- Konflikti tai väkivalta
- Vaino
- Yhdistä perheesi
- Mieluummin ei sano

6. Lapsen/lasten ikäryhmä (tarkista niin monta vaihtoehtoa kuin mahdollista):

- 6 – 9
- 9 – 12
- 12 – 15
- 15 – 18

Muita kysymyksiä:

1. Lapseni/ lapseni osallistuvat/ osallistuvat tällä hetkellä:

- Yleinen koulu
- Yksityiskoulu
- Ei varmaa

2. Ilmoita, kuinka kauan lapsesi / lapsesi ovat käyneet nykyistä kouluaan:

- Alle 12 kuukautta
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- 10+ vuotta

3. a. Oliko lapsesi/lapsesi käynyt koulua ennen muuttoaan tähän maahan?

- Kyllä
- Ei

b. Jos vastauksenne on kyllä, täsmentäkää, kuinka pitkäksi aikaa:

- Alle 12 kuukautta
- 1-3 vuotta
- 3-5 vuotta
- 5-10 vuotta
- 10+ vuotta
- Ei käynyt koulua

4. Millaisia haasteita lapsesi kohtaavat tällä hetkellä / ovat kohdanneet nykyisessä koulussaan? (Valitse niin monta vaihtoehtoa kuin käytät)

- Kieli/ viestintä
- Vaikeus saada ystäviä
- Syrjintä / rasismi
- Vaikeus seurata oppitunteja / ohjeita luokassa
- Vaikeus opiskella itse/ tehdä läksyjä
- Alhaiset arvosanat kokeissa / testeissä
- Lukemisen / kirjoittamisen vaikeudet
- Teknisten laitteiden käytön haasteet
- Muut, täsmennettävä _____

5. Mitä haluaisit lapsesi / lastesi koulun parantavan? Mitkä ovat tarpeesi?

6. Onko sinulla hyviä käytäntöjä/toimenpiteitä, joita olet havainnut lapsesi koulussa, jotka auttavat maahanmuuttajalapsia tuntemaan olonsa paremmaksi, kotoutumaan paremmin ja suoriutumaan paremmin?

7. Muita kommentteja lapsen/lasten koulusta, oppimisesta ja hyvinvoinnista?

B.3. Maahanmuuttajaoppilaat

Demografiset tiedot:

1. Kuinka vanha olet?
 - 10-12
 - 12-14
 - 14-16

2. Sukupuoli:
 - Mies
 - Naispuolinen
 - Mieluummin ei sano

3. Mikä on äidinkielenesi?

4. Asumisvuodet (kumppanimaa).
 - Alle 12 kuukautta
 - 1-3 vuotta
 - 3-5 vuotta
 - 5-10 vuotta
 - 10+ vuotta
 - Ei varmaa

Muita kysymyksiä:

1. Osallistun tällä hetkellä:
 - Yleinen koulu
 - Yksityiskoulu
 - Ei varmaa

2. Ilmoita, kuinka kauan olet käynyt tätä koulua:
 - Alle 12 kuukautta
 - 1-3 vuotta
 - 3-5 vuotta
 - 5-10 vuotta
 - 10+ vuotta

3. a. Olitko käynyt koulua ennen muuttoa tähän maahan?
 - Kyllä
 - Ei

b. Jos vastauksenne on kyllä, täsmentäkää, kuinka pitkäksi aikaa:

 - Alle 12 kuukautta
 - 1-3 vuotta
 - 3-5 vuotta

- 5-10 vuotta
 - 10+ vuotta
 - Ei käynyt koulua
4. Kuinka erilainen edellinen koulusi oli verrattuna siihen, jota käyt nyt?
5. Millaisia haasteita kohtaat / olet kohdannut nykyisessä koulussasi?
- Kieli/ viestintä
 - Vaikeus saada ystäviä
 - Syrjintä / rasismi
 - Vaikeus seurata oppitunteja / ohjeita luokassa
 - Vaikeus opiskella itse/ tehdä läksyjä
 - Alhaiset arvosanat kokeissa / testeissä
 - Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet
 - Teknisten laitteiden käytön haasteet
 - Muut, täsmennettävä _____
6. Mitä haluaisit koulusi parantavan? Mitä tarvitset?
7. Onko koulussasi havaittu hyviä käytäntöjä/toimenpiteitä, jotka ovat auttaneet sinua tai muita maahanmuuttajaoppilaita tuntemaan olonsa paremmaksi, kotoutumaan paremmin ja suoriutumaan paremmin?
8. Muita kommentteja?

B.4. Opettajat

Demografiset tiedot:

1. Työskentelen tällä hetkellä:
- Yleinen koulu
 - Yksityiskoulu
2. Mikä on asemasi/roolisi koulussa?
- Luokanopettaja
 - Aineenopettaja
 - Assistentti
 - Koulun johtaja
 - Muu, täsmennettävä _____
3. Vuosien opetuskokemus:
- Alle vuosi
 - 1-5 vuotta
 - 5-10 vuotta
 - 10-15 vuotta
 - 15+ vuotta
4. Mitä ikäryhmää yleensä opetat? (Valitse niin monta vaihtoehtoa kuin käytät)
- 6-9 vuotta vanha
 - 9-12 vuotta vanha
 - 12-16 vuotta vanha

- 16-18 vuotta vanha

5. Mitä ainetta opetat?

Muita kysymyksiä:

1. Onko sinulla aiempaa tai nykyistä kokemusta maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kanssa työskentelystä?
 - Kyllä
 - Ei
2. a. Mitkä ovat mielestäsi maahanmuuttajaoppilaiden opetukseen, oppimiseen ja sosiaaliseen integroitumiseen liittyvät suurimmat haasteet?
 - Kieli
 - Huono vastaanotto / siirtyminen
 - Huono sosiaalinen integraatio
 - Alhainen akateeminen suorituskyky
 - Syrjäytyminen/syrjintä
 - Sosiaalinen syrjäytyminen
 - Muu, täsmennettävä: _____

b. Mitkä ovat näiden haasteiden tärkeimmät syyt?
3. a. Näetkö oppimisprosessissa eroja paikallisten ja maahanmuuttajaoppilaiden välillä?
 - Kyllä
 - Ei

b. Jos vastauksenne on kyllä, kuvaillaa joitakin näistä eroista. Miten ne voidaan hävittää?
4. a. Saatko tukea tai koulutusta maahanmuuttajaoppilaiden opettamiseen?
 - Kyllä
 - Ei

b. Jos vastasit kyllä, millaista tukea saat?
 - Osallistava opetusmateriaali
 - Monikulttuurisen opetuksen koulutus; Luokkahuoneen asetukset
 - Kielituen tarjoaminen monimuotoisille / maahanmuuttajaoppilaille
 - Käytönaikainen aika oppituntien muokkaamiseen erilaisten luokkahuoneiden tarpeisiin sopiviksi
 - Erityisavustaja luokassa
 - Ei tukea
 - Muu, täsmennettävä _____
5. Kuinka vaikuttavaa saamasi tuki tai koulutus on asteikolla 1–5?
 - 1 – ei lainkaan
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5 – hyvin paljon
6. Mitkä ovat tämänhetkiset tarpeesi (jos sellaisia on), jotka liittyvät työskentelyyn maahanmuuttajaoppilaiden ja heidän perheidensä kanssa?

7. a. Tarjoaako koulu tukea maahanmuuttajaoppilaille heidän osallisuuttaan ja kotoutumistaan?
- Kyllä
 - Ei
- b. Jos vastauksenne on kyllä, millaista tukea?
8. a. Tapaatko, suunnitteletko, pohditko ja teetkö yhteistyötä muiden (esim. kollegoiden, opetushenkilöstön, koulujen johtajien, opetusviranomaisten) kanssa siitä, miten maahanmuuttajaoppilaiden opetusta / kotouttamista voidaan helpottaa?
- Kyllä
 - Ei
- b. Jos vastauksesi on kyllä, luettele 2 tapaa tehdä yhteistyötä muiden kanssa.
9. Mitä strategioita toteutat henkilökohtaisesti helpottaaksesi maahanmuuttajaoppilaiden oppimista ja kotoutumista? Onko hyviä käytäntöjä?
10. Muita kommentteja?

TRANSFORMING SCHOOLS INTO INCLUSIVEHUBS

Co-funded by
the European Union

INCLUSIVE HUBS - A WHOLE SCHOOL APPROACH TO TRANSFORM SCHOOLS INTO INCLUSIVE HUBS – PROJECT
NUMBER: 2022-1-FI01-KA220-SCH-000086160

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

